

Štev. 8.

V Ljubljani, dne 20. aprila.

1887.

Z grobóv.*)

Príplula je pomlád z nehá,
Nesóč nam kóšček raja,
In po doléh in vrh gorá
Nam k cvetu cvet zasaja.

In, čudo, glej, še vrh grobóv
Mladó, krepkó življénje,
Travíc nebrój, nebrój cvetóv
Proslavlja tu vstajénje.

A ti srcé, a ti srcé,
Kje tvoji so svetóvi?
Gredíce tvoje vse mrtvé?
Saj vsi cvetó — grobóvi!

Pravice sem šel po svetu iskát,
(Bil mlad sem še in neizkušén takrát) —
Pravice iskál sem, pred kojo enák
Naj slednji bi bil, četudi prosják,
Pravice, kí naj bi ne zrla na drugo
Kot sámó na vrednost in na zaslugo, —
Pravice sem šel po svetu iskát,
Ti tudi si pač že iskál je, moj brát? . . .
Že rômal sem leta in leta po sveti
In bil sem pri kmetih in bil pri gospódi,
Iskál sem enake pravice povsodi. —
Nje lica nikjer pa ni bilo zazreti . . .
Na zadnje na grobe obrnem korák:
„Saj vender tu nôtri bo slednji enák.“!
A ko po grobovji poglede spustím,

Kakó ostrmím!
Glej, grob nevrednega tam bogatina
Krasí spomeník veličasten in drag;
Gomilo pa, v ktero položen trpina,
Trpina poštenega blagi je prah,
Zarašča bohotno le trnje in mah!
Tu hvali se včasí visóki zlotvórník,
Kot bil bi odličén svetník,
In laže večkrat na grobu govórník
In laže večkrat še na grobu pomník . . .
Pravico enako zdaj človek mi vdóbi,
Kam skrila se pač človeški je zlobi?
Pravice, enakosti ni pri ljudéh,
Pravice, enakosti ni na grobéh,
Pravica, enakost je — v grobi!

S. Gregorčič.

Trioleti.

Glasil se večno bo ti slavospév,
Uzórni stas in nežni kras živóta!
Srcé lehkó omami krasna zmóta,
Glasil se večno bo ti slavospév.
Predmét še pevcem bode lic milóta,
In kras in cvet in ljubkost dlíčnih dev; —
Glasil se večno bo ti slavospév,
Uzorni stas in nežni kras živóta!

A jaz pa čislam čisto le srcé,
Kí v njem kraljuje stalno ljubav prava;
Kdo drug naj kras zunanji obožáva,
A jaz pa čislam čisto le srcé.
Slavéc ga pesem moja povziligáva,
Po takem želje vse mi koprné;
A jaz pa čislam čisto le srcé,
Kí v njem kraljuje stalno ljubav prava!

*) Glej lansk. »Slov.«

II.

Lepote se telesne cvet ospè
 In nikdar več na lice se ne vrne,
 Čaróba njena več se ne odgrne,
 Lepote se telesne cvet ospè.
 Telo prezgoda rop je zemlje črne,
 Prezgoda grob se tih za njim zaprè;
 Lepote se telesne cvet ospè
 In nikdar več na lice se ne vrne.

Srcá lepota le navek trpí
 In vodi prav nas po življenja poti,
 K resnici večni, a nikdár ne k zmóti, —
 Srcá lepota le navek trpí.
 Željâ nečimernih nam silo króti
 In nam brzdá nevezane strastí;
 Srcá lepota le navek trpí
 In vodi prav nas po življenja poti. —

Slavomir.

Iz spominov mlade žene.

Spisal Anton Funtek.

VIII.

To le je dal gospod Peter Osat in se prav lepo priporoča. Rekel je, da je v tem časopisu jako lepo popisana nedeljska veselica. Kar vesel da je takega popisa. Pa da pazno berite, dejal je.

S temi besedami prinesla je nekaj dni po veselici Blagota časopis našega mesta in ga položila na mizo pred teto Ivano. Mene pa je pogledala s čudnim izrazom.

»Sploh gre le jeden glas po mestu, da take slavnosti ni bilo še nikoli. To umetno igranje, ta prekrasna pesem, katero je zložil gospod Vojteh Suša, to nebeško petje gospoda Tilna Volka — vse je polno hvale. V večnem spominu bo ostala veselica vsem, tako se čuje; pa neizrečeno so hvaležni odboru za tako redek užitek. Vse mesto želi, da bi se še kdaj priredila taka slavnost. In Vojteh Suša je obečal gospodu Petru Osatu, da skoro zloži popotnico gasilnemu društvu. Seveda je vse mesto radovedno na njo, to je. Gospod Peter Osat je dejal, da se od gospoda Vojteha Suše dá pričakovati le kaj dovršenega. Gasilno društvo mu bode hvaležno.«

Tako je pripovedovala Blagota v jedni sapi, meni pa se je zdelo, kakor da govori Peter Osat iz nje. Nič nisem rekla na njene besede; čula sem jih že na veselici dovolj. Tedaj pa sem se tudi uverila, koliko jim je verjeti. Seveda Blagota verjela jim je brezpogojno, kajti povedal jih ni nihče drugi, nego Peter Osat, najbrž v prodajalnici, kjer je kupila nekaj potrebnih reči. In Peter jej je uzor vsega moškega, uzvišenega!

Pripovedovala je še nadalje:

»To je zopet nov dokaz, kako se trudi gospod Peter Osat. Ako ga je že prej čislalo vse mesto, čislalo ga bode zdaj, po veselici, še bolj. In to je prav. Kakó se je trudil, kako se je žrtvoval! Kdo bi se bil toliko? Nihče, pravim vam. O, vsa čast gospodu Petru Osatu!«

Pogledala me je zopet; ledeno sem jej zrla v sive oči in molčala trdovratno. Teta Ivana pa je uzela časopis in jela čitati.

»Priznanje ne bo izostalo,« rekla je Blagota nadalje. »Gospod Peter Osat, itak že imovit mož, utrdil si bode svojo trgovino še bolj, kajti dosti je takih, ki prej niso kupovali pri njem, pa bodo kupovali odslej le v njegovi prodajalnici, ko vidijo, kako je unet za občno blaginjo, to je. In to človeka veseli; taka podpora in tako zanimanje ga povišuje! Tedaj lahko pozabi, da niso vsi ljudje nje-

govi prijatelji! — O, zares, gospod Peter Osat je drugačen, kakor tisti, ki samo postopajo brez pravega posla.«

Na koga so merile te poslednje besede? »Peter Osat je drugačen, kakor tisti, ki samo postopajo.« Hipoma mi je šinila misel v glavo, da misli morda Ivana Bojána, ki po njenih nazorih seveda le postopa. Ali izgovorila nisem te misli, nego pazno zrla Blagoto. Jako zaničljiv smeh se je zibal na njenih ustnih.

»Ako človek dela ustrajno in vé, čemu dela, potem lahko zrè ponosno na svoje življenje,« dejala je, sedaj samo meni, kajti teta Ivana je čitala. »Le zapomnite si to, Olga.«

»Pač tako navadna resnica, da si je ni treba še posebe zapomniti,« dejala sem pikro. »To vem sama.«

»Tem bolje, ako veste,« odvrnila je ona in prikimala z glavo. »Tak človek pa tudi lahko prijetno živi, ker ima dovolj vsega, česar potrebuje.«

»Bog mu blagoslovi,« dejala sem. »Mari mu zavidaš?«

»Jaz? Nikakor. Meni so baš taki ljudje povšeči, ki se resno pečajo s kako stvarjo. Le pogledjte zopet gospoda Petra Osata, kako se ta resno peča sè svojo trgovino! In taka trgovina kaj nese! Stare hiše, drevesa in sinje nebo, to pa še nikogar ni živilo.«

Neizrečeno zaničljivo so zvenele poslednje besede in neizrečeno zaničljivo so zrle njene sive oči. Jaz pa sem zdajci spoznala, da je zares merila poprej na Ivana Bojána, in žarna rudečica me je oblila. Blagota pa je stala pred mano in kimala z glavo. Hotela sem jo že uprašati, kaj méni prav za prav, ali premislila sem si. Vpričo tete Ivane je ne uprašam. Tega ne! Ali razjezile so me Blagotine besede neizrečeno!

Vedela sem vse! Stana Tresákova in Vida Stolpova povedali sta Petru Osatu, da sem govorila na veselici večer z Ivanom Bojánom, da sem mu podala rokó... Povedali sta mu to iz osvete, ker nisem hotela igrati. In Peter Osat povedal je Blagoti ves prizor. Blagota pa nikdar videti ni mogla Ivana Bojána in jezi jo, da sem govorila z njim.

Molčala sem. Ali to sem sklenila: kadar otide Blagota v kuhinjo, pojdem za njo in jo bom uprašala strogo, kaj misli.

In šla je zares skoro, videč, da jej ne odgovarjam. Pogledala sem teto Ivano, videla, da še vedno čita, in hitro odšla za Blagoto.

Baš je stala pri ognjišču in užigala ogenj. Stopila sem tik nje in jo zrla srdito.

»Čuj, Blagota,« pričela sem jako odločno. dasi hipoma nisem čutila ni trohice odločnosti v srcu. »kaj si hotela reči poprej?«

Obrnila se je in njene oči zrle so me čudno.

»Kaj sem hotela reči? To sami lahko umejete,« rekla je ledeno. »Če pa ne umejete, nu, torej nečete umeti, to je.«

Čutila sem, kako mi je vsa kri vrela v glavo, ali zatajevala sem se. Dela sem celo jako mirno:

»Ali te umejem, ali ne, to je precej jednako. Samó še jedenkrat moraš povedati, koga si mislila, ko si govorila o tistih, ki postopajo.«

»Aha, to vas zanima,« dejala je s pikrim smehom in prikimala z glavo. »To vas tudi peče, kakor vidim. Pa bi rada vedela, čemu vas pečejo take besede, ako so opravičene. In opravičene so —«

»Če misliš gospoda Bojána,« uskliknila sem hitro, »to —«

Izgovorila nisem. Blagota se je kar zdrznila o mojih besedah in nato obstala kakor okamnena. Pogled njen je malone osteklel. Naposled pa me je krčevito prijela za roko.

»Kako ste rekli?« dejala je hropeč. »Koga ste imenovali? Gospoda Bojána, rekli ste? Kdo je tá gospod Boján?«

Zrla sem jo plašno. Take nisem videla Blagote še nikoli. Izpustila me je in se omahovaje podprla z roko na ognjišče.

»O — o — tisti slikar je Boján!« mrmrala je poluglasno, »in jaz nisem vedela tega! Kje so bile moje oči? Dà, dà, tista postava, tisti obraz — — dà, dà, Boján... In jaz nisem vedela tega...«

Zravnala se je hipno. V očeh zagorel jej je čuden ogenj. Stisnila je pesti in dejala z malone sikajočim glasom:

»In vi, vi se upate govoriti s tem človekom, vi mu podajate celó roko! In po noči govorite ž njim, na samem govorite ž njim! Ko vas nihče ne vidi, govorite ž njim!... Sram vas bodi, Olga, radi tete svoje vas bodi sram!...«

Zrla sem jo brez glasa. Bala sem se Blagote... Kakó jej je gorelo oko, kako je stiskala pesti! Nehoté stopila sem korak od nje. Njej pa so zdajci omahnile roke in pogled izgubil je svoj ognjeviti izraz. Brez življenja je strmela pred se.

»Seve, vi ne veste ničesar, to je,« dejala je naposled sè svojim navadnim glasom. »Od kod bi tudi vedeli? Pa če bi tudi vedeli, saj bi ne umeli povesti. Premladi ste še...«

Umolknila je za hip in me zopet prijela za roko.

»Čujte, Olga,« dejala je šepetaje, »zadnjič sem vam rekla, da vam nečem nikoli več ugovarjati. Da smete storiti, kar hočete. Lepo bi bilo, ako bi bili igrali na veselici, pomislite to čast, to slavo! V časopisu bi vas hvalili. Ali hoteli niste. Vaša volja ni bila. Jaz vam nisem prigovarjala. Ali sedaj je drugače, to je. Sedaj vam pač prigovarjam in ugovarjam. Olga, bodite pozorni, izogibajte se tistega slikarja! Za vas bi ne bilo

prav in teti Ivani bi ne bilo po volji, ako občujete ž njim — —«

»Ali teta Ivana vender sama občuje ž njim,« sežem jej osupla v besedo.

Presenečeno me je zrla Blagota.

»Sama občuje ž njim, pravite?« dejala je neverjetno. »O, to ne more biti. Seve, tedaj ko je prišel v našo hišo, morala je pač govoriti ž njim, ali to je bilo tudi prvič in zadnjič —«

»Motiš se, Blagota, tudi gori v gozdu sve govorili ž njim —«

»Tako?« uskliknila je hitro in zmajala z glavo. »To je čudno. Zares, jako čudno!«

Majala je nadalje z glavo, pa zrla v plamenček, ki se je dvigal na ognjišču. Zaúpno sem stopila k njej.

»Čuj, Blagota,« rekla sem tiho, »zakaj bi prav za prav ne smela govoriti z gospodom Bojánom? —«

Hitro se je obrnila od ognjišča.

»Zakaj ne? Zato ker ne,« rekla je odločno. »Gospod Boján je — — nič, kaj vam bom pripovedovala? Samo to vam povem še jedenkrat, varujte se ga, ogibajte se ga, ne govorite ž njim! Utegnili bi se kesati. O, to bi utegnilo biti kakor — — ne, ni potreba. Pa le verujte mi, Olga!«

Zrla me je s čudnim pogledom, malone boječe. Jaz pa nisem vedela, kaj bi si mislila in kaj rekla. Ali hudo mi je bilo pri srcu.

»Vrh tega pa,« nadaljevala je Blagota hipoma zaničljivo, »kaj bo tak slikar? Kdo ga spoštuje? Kdo se meni zanj? Taki slikarji so čisto navadni ljudje in nobena zaslužka nimajo. Kdo se meni za stare hiše, drevesa, nebo in skale, katere rišejo, uprašam vas? Vi pa govorite s takim priprostim človekom.«

Zopet mi je vrela kri v lice. Jezilo me je, da Blagota tako govori o Ivanu Bojšanu. Bolelo me je pa tudi to, da ne bi smela govoriti ž njim. Kar na jok mi je bilo.

»In da se jim le ljubi,« rekla je Blagota zaničljivo. »Po hribih lazijo in stikajo, kje bi našli stare hiše in razvaline, za katere se pameten človek še nikoli menil ni in se nikoli meniti ne more. Ali ni to največja priprostost?«

»Ti govoriš, kakor razumeš,« rekla sem. »Če ti je take besede povedal Peter Osat, so ravno dokaz, da ničesar ne umeje o umetnosti.«

»Seve, tako pravite vi. Drugi, ki poznajo gospoda Osata bolje, zopet drugače pravijo, to je. In vrh tega je premišljen mož, torej mož, ki vé, kaj dela. To sem vam povedala že nekaterikrat.«

Nasmejala sem se neskončno zaničljivo. Ali Blagota je še dalje govorila z zaničljivim glasom o Ivanu Bojšanu in zaman sem jej ugovarjala. Ni se dala preveriti o ničemer, pa tudi povedati ni hotela ničesar, kar vé o njem. Jezna in žalostna sem šla iz kuhinje. Ne vem, kaj me je bolelo bolj, ali tisto zaničljivo govorjenje, ali poudarjanje, da nikakor ne pristaja mlademu dekletu, ako po noči govori s takim tujcem, ki ni — nič! Samo to vem, da sem komaj zadrževala jok.

Pri teti Ivani pa gá nisem mogla zadržati. Kar siloma so se mi udrle solzé. Privila sem se teti Ivani in

jokala bridko. Ona izvila se mi je preplašena in mi skrbno zrla v obraz. Kako hudo mi je bilo! . . .

»Olga, Olga!« dela je teta Ivana, »kaj pa ti je za Boga? Čemu jočeš?«

Nič nisem rekla. Samo zmajala sem z glavo in jokala nadalje.

Prijela me je za glavo in mi zrla v solzne oči.

»Kaj ti je?« uprašala je zopet. »Povej mi vender, čemu jočeš?«

»Oh, meni je tako hudo!« uskliknila sem ihtech. »Vi ne veste, kako mi je hudo, teta Ivana!«

In še huje sem jokala, ona pa je majala z glavo.

»Ti si čudna, Olga! K meni dojdeš, jočeš; ne poveš pa, čemu jočeš. Kaj ti je vender?«

Otrnila sem si solze in jo pogledala boječe. Jeden, dva hipa sem dvojila, ali bi jej potožila svojo žalost in jezo, potem pa sem se ohrabrila. Počasi sem jela pripovedovati svojo povest: kako me je na veselici nadlegoval in jezil Peter Osat s svojim govorjenjem; kako sem bežala iz hiše; kako sem govorila z Ivanom Bojánom; kako sem mu naposled dala roko in kako sta me v tistem hipu videli Stana Tresákova in Vida Stolpova. Povedala sem tudi, kakšna je bila Blagota v kuhinji, in kako živo me boli njeno govorjenje. To rekši, oklenila sem se z nova tete Ivane in bridke solze so mi tekle po licu.

Brez glasa me je poslušala. Niti ganila ni z obrazom, samo okoli usten zapazila sem nerazumen izraz. Oko pa je zrla kakor razmišljeno v daljavo.

Ko sem končala in jokala na njenem srcu, zavlada je velika tihota. V to tihoto pa je zvenelo moje ihtenje — menila sem, da mi vsa duša zveni iz njega! Teta Ivana izvila se mi je zopet. Dvignila mi je glavo ter resno zrla v moje oči. In zrla je dolgo. Naposled me je izpustila, ali roko svojo položila mi je na glavo. Čutila sem, kako se jej je rahlo tresla roka. Sklonila sem obraz in plašno zrla pred se . . .

»Ti ga — ljubiš?« dela je teta Ivana z rahlim glasom, žalostno, malone mračno.

Kar strepetala sem in jo zrla presenečena. Da ga — ljubim! Moj Bog, kako so mi segle te besede v srcé! Da ga ljubim! Kdaj li sem premišljala o tem? Kaj vem jaz, kaj je ljubezen! In vender — ta čut, ki napolnjuje vso dušo, ta grenkost in ta sladkost — ali je to — ljubezen? . . .

Jasniti se je začelo v moji duši. Zнала sem, da za res ljubim Ivana Bojána! Ali, moj Bog, zakaj mi ni že prej prišla ta zavest? Zakaj mi je morala povedati še le teta Ivana, da ga ljubim? . . .

Zrla sem jo sè solzami in boječe prikimala z glavo.

»Ne vem, kako mi je,« rekla sem tiho, »ali najbrž prav pravite, teta Ivana!«

In zarudela sem in si zakrila obraz. Teta Ivana pa je uzdihnila globoko — trpka bolest zvenela je iz tega uzdiha! Niti dihati se nisem upala . . . Kako dobro bi

mi bil del v tem hipu vsak migljaj, vsaka beseda, ki bi jo izgovorila teta Ivana, ali nepremično, brez glasa je stala poleg mene . . . In meni je bilo srce tako burno, tako glasno! . . . Menila sem, da mi počí! —

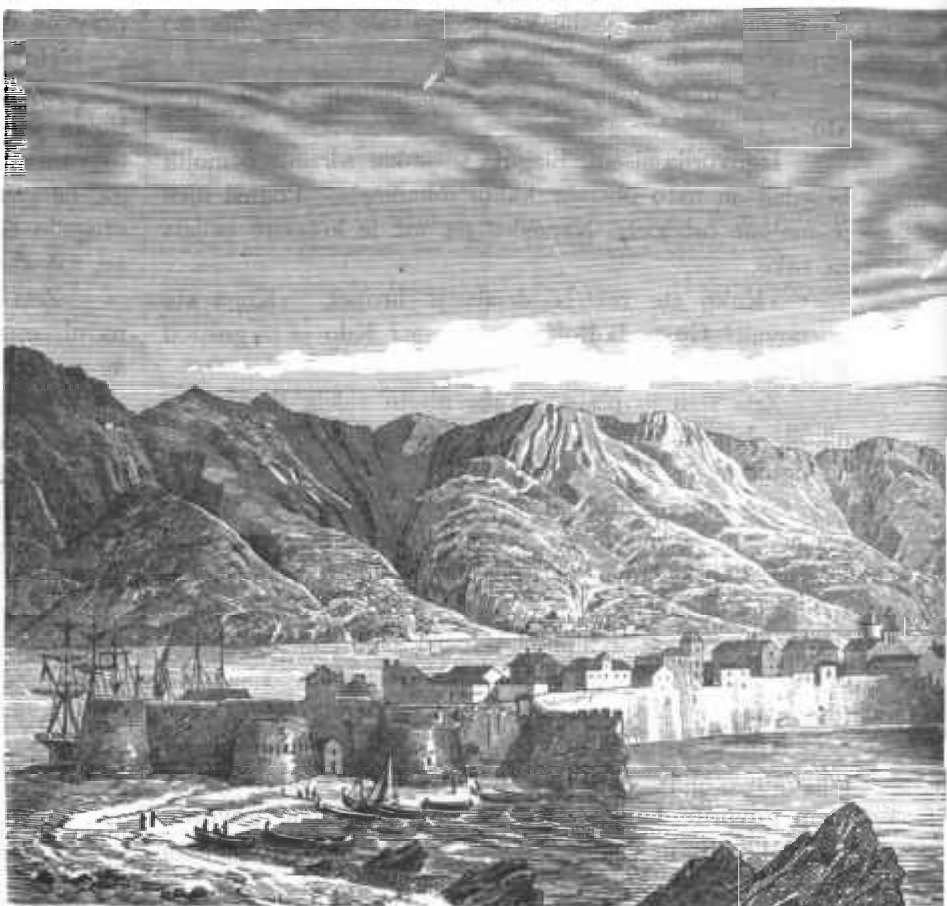
»Vi ste mi hudi?« uprašala sem naposled s tresočim glasom. »Vi ste mi hudi, teta Ivana? O, moj Bog, povejte mi, da niste hudi, lepó vas prosim, teta Ivana! . . . Oh, ne bodite mi hudi!«

Tožen smeh se jej je prikazal na obrazu.

»Nes pametno dete,« rekla je tiho, »čemu bi ti bila huda? Kaj moreš ti zato? Kaj moreš zato, ako ti je bilo sojeno tako?«

Umolknila je zopet, jaz pa sem si otrnila solzé. Da mi le huda ni teta Ivana! O, zdaj je vse dobro! . . .

»Večna povest o človeškem srcu,« rekla je teta Ivana kakor sama sebi. »Stara kakor rod človeški . . .

In vedno ista . . . Vedno isti čut brez pravega imena in — namena!«

Hipno se je obrnila k meni.

»Ničesar ti ne morem in nečem reči, Olga!« pozela je milo. »To sem znala, da tudi tebi pride doba, rodeča taka čustva. Taka doba pride vsakomur; nebo samo poklada ta čustva v srca človeška, da se uzbude, kadar sámó hoče. Ali ne vem, kako mi je, Olga, bojim se za te!«

»Zakaj?« uprašala sem boječe in s povešenimi očmi.

Teta Ivana uzdihnila je zopet in si z roko potegnila preko čela.

»Zakaj?« rekla je nato zamišljena. »Mari treba vsakemu stráhu uzroka? Vender tu — glej, pokopani spomini ustajajo v moji duši — ne bi bila mislila, da se uzbudé še kdaj! Ali kdo vé, morda je bolje tako . . . Bodisi!« —

Umolknila je. Nisem se upala govoriti, ali razne misli, razna čustva budila so se v meni. Jasna niso bila — sama ne vem, kaj sem mislila in čutila tedaj.

Teta Ivana prijela me je rahlo za roko in rekla zopet kakor sama sebi:

»Ti pokopani spomini družijo se v tožno, malone pozabljeno povest. Kaj so naposled povesti drugega, nego nekaj spominov, nekaj čustva in nekaj — usode?»

Baš to pa je razlika med povestjo in povestjo, kako deluje usoda na spomine in čustva! Baš to je razlika med življenjem in življenjem! . . . Olga,« pristavila je zdajci s tožnim nasmehom in me pogledala milo, »Olga, ali hočeš poslušati davno, malone pozabljeno povest?»

Prikimala sem nehoté. Še jeden, dva hipa je molčala teta Ivana, potem pa s tihim glasom jela pripovedovati. Poslušala sem brez glasa . . .

(Dalje prihodnjič.)

„A tako?!“

Novelica. Napisal Janko Podgôrec.

I.

Es ist eine alte Geschichte.
Doch bleibt sie immer neu.
Heine.

Deset let ga ni bilo v domačo vas. Često smo ugibali, v katerem delu sveta ulegel se je k večnemu počitku. V teku desetih let ni ne jedenkrat pisal,

obličju, izginol je, in oni živi bliskoviti sijaj, polneč nekdanj njegove modre globoke oči, uničile so gotovo britke izkušnje v življenju. Tudi nekdanj jasno visoko uzbokano čelo preprega sedaj pomenljiv oblachek jasno svedočé, da ni kar tako čez noč dobil pravice polegati na visoko njegovo čelo. Ostrooki opazovalec bi mogel reči, da so temu človeku onemela čustva, uzbujajoča iz srca izvirajoč smeh. Sličen je bil mramornemu kipu, v kojem se umetnost čudovito približuje narodi, a v kljub temu mramor ostane le mramor. V njegovi notranjosti vihrati je moral nekdanj silovit duševen boj, ki je opustošil srčni mir in zadovoljnost, pregnal s svojo krutostjo smeh z ustnic in pogasil ogenj v očeh. In nasledki tej duševni borbi prelevili so iskrega mladeniča v resnega moža, življenje njegovo pa prestvarili v pusto životarjenje.

Ta mladi mož, kojega mili pogledi in blede obraz uzbujajo v vsakem opazovalcu sočutje in milosrčnost, sedi čez deset let zopet v najobjudenejši vaški gostilni, podpirajoč si vroče čelo z belo rokó. Gostilničarju je vid tako opešal, da ni spoznal Bogomila, s kojim je nekdanj vender toliko občeval.

Čez dobro uro raznese se vest po vasi, da se je Bogomil povrnol za nekaj dni v domovje. In popoldne zró možaki za njim, stopajočim proti župnemu dvorcu ter kimaje z glavami mrmrajo: »Res prav lepo obleko ima, a — gospod pa le ni.«

Na večer tega dné sediva z Bogomilom gori »na Gričku«. Prišla sva še pred solnčnim zahodom na ta divni kraj, odkoder nama je vid plaval nad belo vasico. Zadnji solnčni trakovi poljublajo kipeče grebene v modrinjasto tančico zavutih gor. Tako krasen večer je, da se nama duša krili v široki svet. Zlatorumeni trakovi se poslové in večerni zor obljuje jasni nebesni svod, dotikajoč se daleč tam doli sivih gorskih vrškov. Nad savskim nabrežjem, odkoder se čuje zamolklo šumenje zelenih valov, dviga se bela meglica, zagrinjajoč nisko protje v svoje krilo. Sè senožeti sem zanaša legak vetrič omamljujočo vonjav pokošenega sená in črni murni oglašajo se v močnem zboru. Iz malih omreženih vaških oken svete blede luči v tih večer, v sosedni vasi pa vré iz čilih mladeniških grl pesem:

»Čez osem kratkih let, me vidiš, ljub'ca, spet.«

da bi zvedeli, kje je in kako se mu godi. Njegova teta, stanujoča doli v koncu vasi v Pikčevi koči, pa je tolikokratov bojazljivo ubirala pot proti župnemu dvorcu, češ morda gospod oče le kaj vedó o njem. A vselej se je vrnila z rosnimi očmi proti koči, kjer je pozno v noč prebirala jagode na molku za vrnitev onega, ki se je tako izgubil.

Nakrat prinese ga neko poletno jutro. Nihče ga ni poznal, korakajočega po vasi. Saj se je pa tudi tako premenil, da ni bilo lahko nekdanjega dijaka Bogomila spoznati v tem ponosnem gospodu. Pred desetimi leti ostavljal je rojstveno svojo vas kot šibak, golobrad mladenič in vrača se kot krepak mož. Gosta polna brada krasi mu podolgovato obličje in izpod mehkega klobuka padajo mu svitločrni lasje na sence in tilnik. Oni radostni izraz, ki se mu je prej vedno zibal po svezem

Za najinim hrbtom visoko gori na brezmejnem nebu se vozi veličastni mesec, lijoč sreberno mesečino na tiho vas.

»O Velikem Šmarnu,« izpregovori Bogomil, »bode prav deset let, kar sem zadnjikrat tu sedel in prav tako čaroben večer je bil, kakor nocoj. Tu sva se poslavljal. Še sedaj jo vidim, kako je ovila belo svojo ročico krog mojega vratú, povasila dražestno glavico, upirajoč svoje krasne oči v moj obraz. In v teh pogledih zrcalila se je vsa njena angelska duša: ljubezen in upanje odsvitala je v njih in srcé opajala z nepopisno blaženostjo. Dragi moj, kjer se ljubezen druží z upanjem, ono srcé je srečno. V vsej svoji prostodušnosti, koje jej je priroda toliko prisodila, upraša me: Bogomil, kaj ne, da me ljubiš? potem pa nasloni obrazek na moje prsi in — ihtí. Mesec pa se nama smejí in v bližini oglašá se sova s svojim žalostnim glasom. — Drugo jutro odpotovala je s stricem na Laško in odtačas Sidonije nisem več videl in niti besedice nisem čul o njej, dasi se je rotíla, — da mi hoče redno dopisavati.«

Toda vrnimo se k začetku.

Pred desetimi leti prišlo je na letovišče v našo vas nekaj tujcev tam iz Lahov. Bil je to priletel gospod sè sivo brado, veliko mlajša soproga njegova, dve dekletci od osem do deset let in sedemnajstletna gospica, kateri je bil omenjeni gospod stric. Stanovali so na pošti. Skoro se seznanijo z vso inteligencijo naše vasi in gospod Leopold — v njegovem rojstvenem listu ni tega imena — postane v kratkem času intimen prijatelj gospodu župniku. Bogomil seznanil se je z gospo in gospico Sidonijo, ko je neko nedeljo naredil prostor obema Italijankama v klopi blizu altarja. V znak hvaležnosti povabiti ga po končani službi božji, naj ji popoldne obiše. In prišel je to nedeljo, čez dva dni zopet in potem prihajal je vsak dan. Ljudem to ni bilo prav povšeči in govorili so marsikaj o mladem dijaku. A naj so govorili, kar so hoteli; stavili ovire, kakor jim je bilo ljubo — ognja dveh plamtečih src niso mogli brzdati: zaljubila sta se vender. Živa duša ni vedela za to skrivno ljubezen. Ugibali so marsikaj, a dokazati ni mogel nihče ničesar.

Cvetoča pomlad živjenja sevala je obema z obraza. V njijna srca uselila se je ona večnomila blaženost — ljubav, ki dviga bornega zemljana iz doline solz in skrbi v dvorane rajskega sna. In kakó iskreno sta se ljubila! Priče njijnih gorečih govorov in ognjevitih priseg bile so neme visoke jelke. Saj nista zaupala hudobnim ljudem one sladke skrivnosti, ki ja je popolnoma prerodila. V dehtečem gozdu, kjer svitlozeleno vejevje košatih bukev in svitlih jelk štíti njijno plamtečo ljubav, tu se brez skrbi naslanja dražestna Sidonija na ljubimčeve prsi in daje ljubezni polnemu srcu duška v sladkih besedah, izražajočih njeno angelsko dušo. Saj tako jasnih, tako nepopisno srečnih dni ni v živjenju, nego so dnevi prve čiste in nesebične ljubezni. Srečna brezbrizna mladost! V tej dobi živjenja žiješ le sedanjesti, preteklost potapljaš v vrtince pozabljivosti in bodočnost prihrani ti često — ne vselej — le bridke spomine prošlih srečnih dni.

Skoro vselej, kadar sedita na klopici, sklene Sidonija beli ročici na pisanem predpasniku, z malimi čev-

ljički brska po mahovitih tleh in s povešenimi očmi pripoveduje deviškoscramežljivo, da se je v njenem srcu obudila ljubezen, ko je prvič videla Bogomila. Malo čudno je to, kaj ne, ljubka čitateljica, zaljubiti se na prvi pogled. Vsekakor. A zibka njena tekla je v solnčni Italiji in pri vročekrvnih hčerah južnega obnebja to ni kaj nenavadnega. Zaljubiti se na prvi pogled uzbuja v Franciji smeh in v Angliji dvom — pravi Bulwer —, a v Italiji prekosi v tem obziru marsikatera Julietta Julijo in marsikateri golobrad mladič razvitega Romeja.

Žal, da ti rajski dnevi v Aranjuezu niso dolgo trpeli. Neko popoldne sedita zopet na priljubljeni klopici. Divno rajsko popoldne je bilo. Solnčni trakovi lijó skozi gosto vejevje, dehteča jelkina vonjav prevéva sveto gozdno tišino. V šibkih vrških gozdnih dreves poigrava mehak vetrič in v bližnjem grmu oglašá se osamel kos. Po dolgem govorjenju, pritrjevanju in obetanju hočeta zapечатiti nerazrušno vez svojih src s krepkim poljubom. Sidonija pokrije sè svilenimi trepalnicami svoje mile oči, v katerih seva morje nebeške blaženosti, nabere bujne ustnice tako nekako — saj veste kako je to pri poljubih obično — in Bogomil rahlo ovije desnico krog njenega alabastrovega tilnika. Ravno hoče nastaviti kupo sladkosti na svoje ustnice, kar se nekdo prav v bližini oglasi z gromovitim »A tako!« in pred njima stoji ves, kolikor ga je — osupli dvojici se dozdeva, da je nekoliko zrasel — Sidonijin stric. Tableau!

Drugo jutro že na vse zgodaj dobí Bogomil drobno pisemce, v kojem mu Sidonija naznanja, da mora čez dva dni odpotovati. V pismu ga iskreno prosi, da naj pride še ta večer »na Griček«. In ta večer omenili smo začetkom povesti.

Za Sidonijo izginol je čez nekaj časa dijak Bogomil in mnogo vaščanov je trdilo, da jo je potegnil za Italijanko. A oče župan so pripovedovali, da se je šel učít v neko daljnje mesto — oderuštvo.

Sreča mu je bila mila. Sè skrajno uztrajnostjo dosegel je čez nekaj let častno mesto v človeški družbi: pred kratkim bil je imenovan okrajnim sodnikom v T. Goreča želja, da vidi zopet rojstveno vasico, ni mu dala miru. Izprosil si je mesec dni odpusta, da vidi belo domačo vas, oni zeleni gozd, zibel in krsto svojih mladostnih nad.

II.

Divno bleško jezero z rajsko okolico vam je znano. Izvestno ste se že divili ranemu poletnemu jutru na tem biseru slovenske zemlje. Dà, čarobno je poletno jutro na bleškem jezeru. Zlatordeči jutranji zor oblije sive grebene kipečih planin, oznanjujoč prihod veličastnega solnca. Bela tanka meglica dviga se polagoma iz dolin in pretkana sè solnčnim zlatom hiti vedno bolj prozorna pod azurno nebo. Iz sreberne tančice, prostirajoče se po vodeni jezerski planoti, viri bela cerkvica na zelenem otoku. Na iztočni strani prihaja na dan niz belih vasic in vil. Po gorskih brdih zazreš drobne cerkvice, katerim se iz zvonikov oglašajo zvonki glasovi v dolino, vabeč k božji službi. Veličastno solnce stoji že v jednaki višini z gorskimi velikani in safirni valovi poluspečega jezera ukovani so v blesteče zlató.

Megleni zastor, šireč se krog otoka, dviga se proti nebesni višavi. Iz cerkvnije stopa star mož, upirajoč se ob krepko leskovko. Obilica let pobelila mu je lase, zgubančila čelo, skrivila hrbtišče in ušibila nogi. Počasno stopica, ker mu teška sapa teži hojo. In vender hodi vsako jutro pozvanjat k sveti maši. Sreberni glasovi malega zvona plavajo čez jezersko širino in bajno odmevajo po jarkih kraj obrežja. Izza košatega drevja krog vil in hiš prihajajo tujci in domačini in skoro je vse nabrežje živo. Lahki čolniči režejo vodeno gaz plujoč proti otoku. Ljudi vseh narodnosti vidiš in slišiš v živem razgovoru. Črnolasa hči italijanskega podnebjja divi se prirodni krasoti, jezična Dunajčanka razgovarja se s ponosnim Hrvatom in dolgovezni Anglež divi se krepkemu stasu in nežni polti krasne Gorenjke, ki tako varno in urno obrača veslo po sinjih valovih.

Po stezici, ki se izgublja od kapelice v hladni gozd, stopa počasnimi koraki mlada gospa. Črna obleka objemlje jej krasne ude. Po oblih ramenih usipajo se nje gosti svitločrni lasje. Sè snežnobelo desnico opira se ob solnčnik, drobni nožici pa ubirati pot po gozdni stezici, po kateri se spenjajo grčave korenine liki potuhnene kače. Vrhom grička stoji lesena klop, s koje se odpira diven razgled. Na to klopico usede se krasna tujka. Na desno dlan položi si komolec levice in na levičino dlan nasloni si belo čelo.

Krog in krog je vse prebujeno. Z rosnimi biseri urešena priroda diha mladostno svežest, ljubav in razkošnost. Lehkoperi pevci drobné neutrujeno vesele jutranjice in v njihovo petje staka se zvonko žuborenje bistrega studenca, ki vali v bližini drobne valčke po ozki strugi. S hladnih brd razlega se v dolino veselo petje radostnega pastirja in glas zvoncev pasočé se živine.

Od severne strani prikoraka po stezici proti mirno sedeči tujki mlad gospod. Z lično palico maha neusmiljeno po šibkih cvetkah kraj stezice. Ko pa zagleda črno oblečeno gospo, ki tako v sè utopljena samotno sedeva, ustavi se mu roka in malone tudi noga. Svoje oči uprè v bledoben njen obraz, ki je tako krasen in sočutje uzbujajoč. Čelo se mu razjasni in živo zanimanje za znano neznanko uzbuja se mu v notranjosti. Spomin za spominom iz davne srečne preteklosti poraja se mu v duhu. »Ali se motim?!« uprašuje se bližajoč se jej. S predznimi pogledi zrè nepremično v njo. Ker pa je stezica ozka in njeni drobni nožici, vireči izpod dragocenega krila, počivata na peskoviti stezici, skrrije ji hitro pod klop in naredi tujcu prosto pot. In prav o tej priči zdrse jej tudi levica raz čelo in omogoči tako tujemu gospodu zreti v njeno angeljsko obličje. Kakih deset korakov od nje ozrè se še jedenkrat proti njej in tudi ona upira žarne poglede v zvedavega in drznega tujca, ki se jej tako nepopisno znan dozdeva. Pogleda se ujameta in lahka rdečica oblije jej obraz. Skloni se po koncu, uredí obleko in odhaja po stranski poti proti stanovanju. Mej potom pa izpregovori poluglasno: »On je. Jutri odidem.«

Isto popoldne pa se brdka gospejina strežnica sama s seboj zelo jezí in nejevoljno ugiba, kaj je prav za prav milostivi gospe bilo povodom, da jutri že hoče odriniti. »Ravno sedaj — misli si pospravljajč obleko v kovčege — ko je najbolj prijetno. Vsako jutro in vsak večer

igra godba v parku in kraj je tudi lep.« Vsa raztresena v mislih preklada zavitke iz kovčega v kovčeg. Kar sliši rahlo trkljanje na vratih. Na osorno izrečeni »prosto!« ustopi mlad gospod v salonski opravi.

»Jeli milostiva gospa doma?« upraša naš znanec od jutranjega sprehoda.

»Dà; koga, prosim, smem naznaniti?« upraša strežnica že bolj uljudno.

Gospod pomoli jej fino vizitnico s svojim imenom in strežnica odnese jo.

Gospa gleda vizitnico, na kateri naznanjajo umetne črke obiskovalčevo ime.

»Bogomil S.,« čita poluglasno. »Tako sem ga spoznala danes dopoldne. Malo se je premenil, a njegova podoba in njegovo nemoštvo mi je povse znano.«

»Reci, da sem bolna, da mi je slabo,« pravi Sidonija obrnena proti čakajoči strežnici.

»Ne, ne, naj ustopi,« pridene hitro.

Čez malo časa ustopi Bogomil z znakovi očitne zadrege na obrazu. Bojazljivost, koja ga objame pri ustupu, mine ga hitro. Po spoštljivem poklonu bliža se srčno uzklonivši se Sidoniji, moleč jej desnico v srečno svidenje.

»Sidonija, ti si tu? Kako sem srečen . . .«

»Gospod Bogomil . . . odkod to govorjenje . . . kako se drznete . . .« govori srpo čarobna gospa in izraz nevolje zagrne jej milo obličje. Desnica mu omahne, oči napolni mu mili sijaj in ustnici se mu nekoliko skrčita, kakor bi hotel reči: »Kako sem to zaslužil; gotovo me krivo sodiš.« Uvidevši, da ga je s temi besedami užalila, pouzame Sidonija besedo z najuljudnejšim naglasom: »Gotovo sem vas užalila, a če vam navedem razloge, kateri so temu povod, gotovo mi oprostite. Koliko sem trpela po najinem razstanku, kolikokratov se spominjala onih srečnih dni, tega vam ne morem razodeti in menim, da mi tudi — ni treba. Uklonila sem se neupogljivi usodi. Tega pač nečem prikrivati, da mi je bila nezvestoba nekega gospoda Bogomila često v spominu.« Sarkastični naglas zadnjih besedi zadene osuplega Bogomila tako čutno, kakor da se mu je otrovana puščica zasadila v srcé. A vkljub temu ostane popolnoma miren in z onim nasmehom na ustnicah, ki znači globoko ponižanega človeka, pravi proseče:

»Milostiva gospa, izvolite nadaljevati.« Veliko rajši bi bil rekel »izvoli«, a ni smél. Razne misli polne mu glavo in željno pričakuje konca. Vender mu blažilno upanje opaja srcé, da Sidonija skoro uvidi, da se moti, zelo moti.

»Hočete, — da nadaljujem. Naj bode! Naviti hočem klopčič nanizanih spominov, da spoznate, kako neusmiljeno ste ravnali z menoj. Mislila sem vse v rokah pozabljivosti, a nekateri žgoči utrinki nesrečne — ali če hočete srečne — preteklosti obiskujó me še vedno. Verjemite mi — strasten sijaj useli se jej v globoke oči — sedaj, ko na vašo prošnjo vse ponavljam s kratkimi besedami, prav tako mi je pri srcu, kakor bi po poluzaceljeni rani brskala z dolgo iglo. A naj preidem k stvari.

Kako mi je bilo življenje pusto in dolgočasno po najinem razstanku. Kako željno sem čakala vsako dopoldne in popoldne pismo. Sè sladkim strahom sem štela stopinje starega moža, ko je stopal po stop-

njicah. Da, prinesel je pisma, a od Bogomila ne. Niti besedice nisem čula o Bogomilu v oni babilonski sužnjosti. Skoro sem obupala. Dušo poplavlila mi je srce trgajoča misel, da me je on — pozabil. Na nobeno pismo nisem dobila odgovora. Kar mi neko jutro prinese moj stric pismo, v katerem je bilo črno na belem, da je Bogomil ostavil domačo vas in živa duša ne ve, kam se je obrnul. Čitala sem sama ono pismo in podpisan je bil sam župan vaše rojstvene vasi. — Močno sem zbolela in zdravniki so dvojili, da še okrevam. In kako sem si želela v tej bolezni smrti, ni mi možno povedati. Zelo rada bi se bila preselila iz tega puhlosti in nezvestobe polnega sveta v rajsko večnost. A s probujeno naravo vrnolo se je tudi meni zdravje. Skušala sem pozabiti ono, kar je bilo. Dosegla sem toliko, da nisem več pretakala solzá v samotni sobici. Nekdanja živahnost in veselost odtujili sta se mi popolnoma. Sploh vsi znakovi poskočne mladosti zbežali so od mene.

Na stričevo prigovarjanje poročila sem se z nekim mladim večjim uradnikom, kojega pa že krije črna zemlja osem mesecev. Letošnje poletje hotela sem preživeti v tem divnem kraju vaše krasne domovine. Sveta samota mi je edina in najljubša prijateljica. A ko sem vas danes zagledala in spoznala, sklenila sem takoj ta kraj ostaviti radi prej omenjene prijateljice. Jutri že odpotujem.

Tako, gospod Bogomil, sedaj sem dokončala.◀

Bogomil zrl jo je ves čas nepremično. Kakor okamenél upiral je mrtve poglede v divno razvito mlado gospo. Bledobna barva razlita mu je po ostročrtanem obrazu. Še celo rudečica na skrčenih ustnicah prelila se je v mrtvaško modrino. Le pri nekaterih besedah migol je z rameni, kakor bi ga z iglo zbol. Nikakor ne more pojmiti, da zna Sidonija tako mučiti s pikrimi besedami — nedolžnega človeka.

V njej pa polegajo strasti, dvigajoče se mej pripovedovanjem. Izraz svete notranje upokojenosti zakraljuje jej na obrazu. Dolge trepalnice zopet redno zakrivajo in odgrinjajo oblažujoč sijaj Sidonijinih oči. In prsi sopé zopet polagoma mirno in upokojeno. Vsa njena notranjost slična je v tem trenutju vrelemu kropu, kojemu priliješ mrzle vode.

To je sam najbolje vedel, da ji je dopisaval; a da mu je tudi ona začetkom pošiljala pisna, to mu je ravno kar razodela. Da pa pisma niso dohajala na pravo mesto, skrbela je za to hudobna roka.

Bogomil jej na dolgo in široko razklada uzroke, da nista drug od drugega dobila nobene vrstice. Po dolgem govornjenju z iskrimi besedami, ki mu vró iz srca, prevéri jo slednjič, da je nedolžen. S pogledom, v katerem se upodablja vsa rajska nevinost njene duše, ozrè se Sidonija na Bogomila, češ saj mi opráščaš. Ona sladka čustva, speča celih deset let, prebudé se zopet in pretvarjajo do sedaj suho pustinjó njijne notranjosti v majsko cvetje. Oba onemita. Bogomil prisede bliže Sidonije, ovije rahlo rokó krog vitkega njenega pasú in v tem trenutku pravi služkinja v sprednji sobi: »Nekaj je palo na tla.« A ker se ti padci le ponavljajo, pristopi h ključavnici, pozrè skozi luknico in govori poluglasno z zavidnim nasmehom na ustnicah: »No, sedaj pa vé, da mi ni treba pospravljati za odhod, in — prav je tako.«

Večer tega dne je bil tako krasen, tako rajsk, da bi si ga želel človek v svoji prostodušnosti vsaj en mesec.

Na tamnomodrem nebu migljá lučica pri lučici, druga ljubkejša mimo druge. Mej njimi pa plava polna luna v vsej svoji čarobnosti, upodabljaó se v mirnotamni jezerski planoti. Po tihih brdih in gorskih parobkih goré kresi, ki se kraj obrežja šetajočemu občudovalcu divnega večera predučujó liki drobne kresnice. Sè strmih planin zanaša volján večerni vetrič čile glasove veselih kóscev, ki so se popoldne napotili v goro, da zjutraj prej začnó kositi vonjajočo planinsko travo. Večer zagrnol je s tamnim krilom bele vile, ki se liki snivajoči demoni tajinstveno dvigajo kraj pljuskajočih valov. Nakrat javlja se trepetajoča lučica za lučico iz vilinih oken in tamnomodri valovi kraj vil zavijó se v blede modrino. Bledi lunin svit oblije tihe gorske velikane in mogočni Triglav, ves ukovan v srebro, dviga veličastno svoje snežene glave proti nebesnemu oboku. In bleški grad, nemo počivajoč na strmih pečinah, prestrojila je lunina krasota v kristalnato bivališče šibkostasnim Rojenicam. Dolge črne proge in črte, plazeče se po jezerski širini, podajejo v svoji celoti plastično sliko starodavnega gradú. V gorenjem koncu jezerskem, kjer se dolgo upogneno trstje dviga iz močvirnatih tal, šumi veter in se poigrava bojazljivo z mečastimi peresi. Pravljinica pravi, da ondi v vodi morski mož pleše z morskimi deklicami.

Z vrta onega hotela, kjer stanuje Sidonija, oglašajo se zvonki glasovi večerne godbe. Sem ter tja odklene žuljava roka krepkega domačina legak čoln, da popelje živo vsebino po jezeru. Vrt se polni z ljudmi in jezerska planota s čolni. Mej šetajočim občinstvom po razsvitljenem vrtu zazrémo tudi Sidonijo v spremstvu Bogomilovem. Tujci, ki so že prej uganoli iz tihega in samotarskega življenja krasne tujke, da ne leči v tem kraju telesne, temveč dušno bolešt; pogledujó z začujenjem in — zavistjo za srečno dvojico.

Ko prideta k pristanišču, odklene mlad dečko, pravcata bohinjska kri, čolnič in odplujeta ž njim od zvedavih zasledovalcev. Saj ondi na vrtu jima je pretesnó. Le na jezero, na tiho zibajoče se valove, ki so nocoj ognjeni z blestečim krilom sreberne mesečine, želi jima srcé. Ni jima treba, da bi se nastavljala prežečim pogledom drznih radoznalcev. Na jezerski širini, kamor ja spremlja samo svit nebrojnih, oddaljenih lučic in nemi valovi, razgrinjata si lahko dušo in srcé in pijeta sladkosti oživljene ljubezni. Bogomilu povrnila so se ona nepopisno srečo in krotko bojazen uzbujajoča čustva, ki so mu poplavlila vso trepetajočo dušo pri prvem poljubu za pisano pahljačo, ko ga je obkroževala omamljiva vonjav, ko ni videl drugega nego neizrečeno globoke njene oči z očarujočim sijajem, nežno polt mladostnozornega obličja, dve vrsti blestečebelih zobičev v okviru živordečih ustnic, ko ni čutil drugega nego šegatajoče konce njenih las na svojem obrazu in da se mu pretaka po notranjosti morje rajске radosti. — Dolgo se vozita in zibata v naročju rajské sná.

Šetalci idejo k počitku, godba onemi, lučice ugašajo in petje po planinah je tudi že obmolknolo. Le v kapelici pri Materi Božji poigrava se truden vetrič z gore-

čim jezičkom. Nočna tihota začne gospodovati po jezeru in po upokojeni okolici.

III.

Dva dni za tem večerom sedi Bogomilov predstojnik L. v svoji pisarni. Izmej kopice aktov, ki ležé na pisalni mizi čakajoč podpisa, izbere si polo in hitro pre-mrmrá prvo stran. Gospod L. imel je pri vsaki poli nekak privilegij na ono birokratsko godrnjanje, ki sklepa v sebi velik del karakteristike večjih uradnikov. In tudi sedaj nabere se mu čelo v tamne gube, ustnice se mu skrčé, kakor bi ugriznil v kisló negodno jabelko, s kazalcem leve roke tlači tobak v vedno smrčečo »šemico« in skoro potem pomakne si naočnike h koncu precej rdečega nosu.

»Aha, da bi mu odpust podaljšal.« mrmra sam s seboj, prižigajoč si z navadno žveplenko knaster, namešan sè štirakom. Na poli, ležeči pred njim, prečital je samo rubrum.

»Ta Bogomil,« pridene čez nekaj časa, puhajoč pred se plavetne kolobarčke, »dozdéva se mi res čuden človek. Prej ni šel nikoli na odpust in sedaj hoče imeti nakrat podaljšanje za štiri cele tedne. Kakošne uzroke vender navaja?« In obrne polo, da prečita razloge. Po kratkem

mrmranju prime z roko za pipino cev in smrčeča šemica utihne.

»Aha,« uzklikne veselo presenečen, »a tako, ženi se. No to je gotovo tehten uzrok.« Uzame pero, pomoči je v črnilo in zapiše: »Dovoljeno« in pod to besedico zapiše svoje ime z debelimi črkami, kakor bi s čopičem pisal.

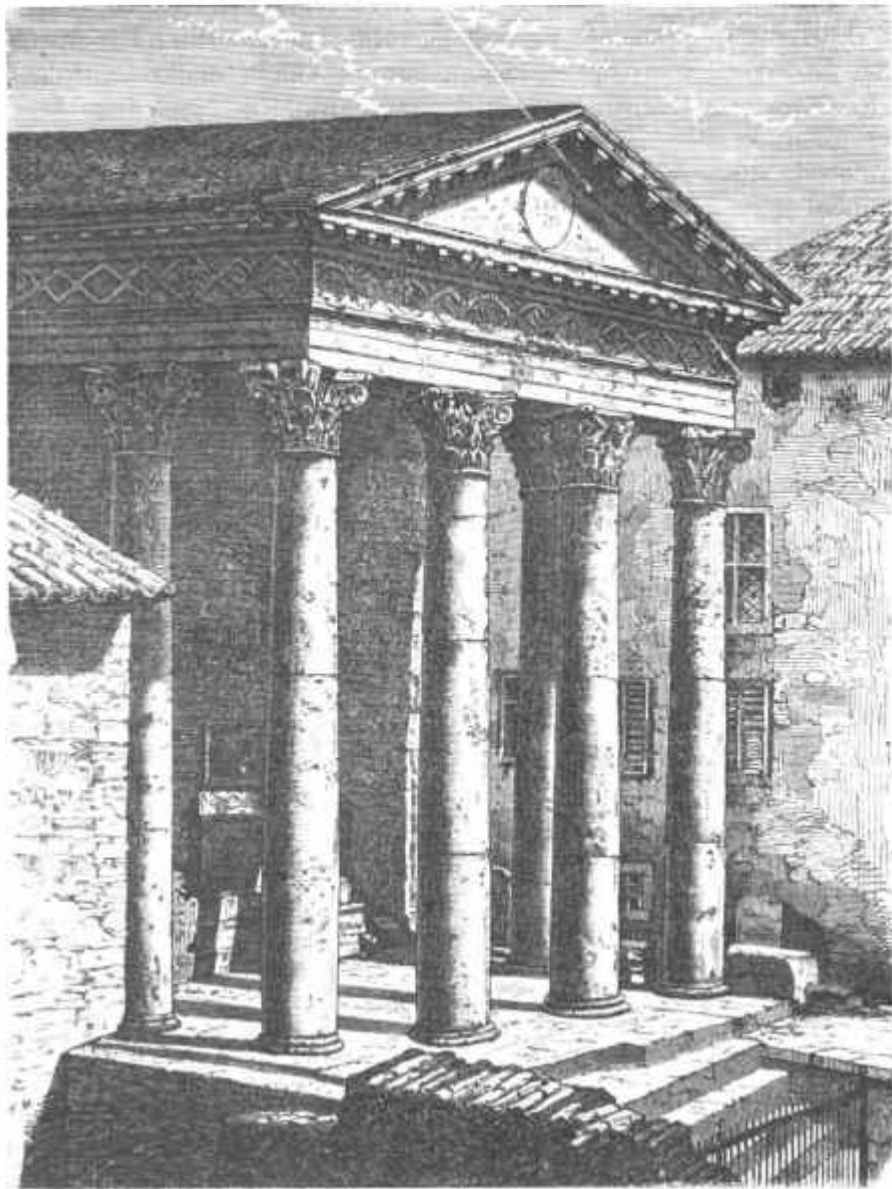
Še isti teden oglasita se Bogomil in njegova zaročenka pri Sidonijinem stricu. Bogomil mu razodene z živimi besedami, da jo je deset let iskal in slednjič vendarle našel in da hočeta postati mož in žena. Stric ja gleda z velikimi očmi — morda se je spomnil nekdanjega svojega kovarstva proti njijni ljubezni. Ker je uvidel iz Bogomilovih besedi, da je njegovi nekdanji varovanki zagotovljena srečna bodočnost, podá jima ganen roki govoreč: »A tako! Da bi bil jaz — govori obrnen proti Bogomilu — prej znal, da imate poštene namene z mojo tedanjo varovanko, gotovo bi vama ne bil stavil ovir. A bila sta tačas oba še mlada — oprostite, da rečem — otroka. In česa mlada kri ne storf. Ker sem bil jaz za blagor nedoletne v moje varstvo izročene Sidonije odgovoren in ker v bodočnost nisem mogel zreti, menim, da mi gotovo oprostite moje tedanje ravnanje.«

Krepkó mu stisneta roki v znak, da je vse pozabljeno.

Čez nekaj dni pripelje se Bogomil s svojo soprogo v rojstveno vas pozdravit gospoda župnika in staro teto. Vaščani gledajo z napetimi pogledi izza ogljev lepo oblečeno dvojico, svitlo kočijo in iskra konjiča. Konečno označe svoje motrenje z besedami: »Lepo rejena konjiča ima, »on« in »ona« sta prav po mestni šegi opravljena, denarja imata tudi dovolj, a Bogomil — le ni gospod.« Čez malo časa ponavljajo te besede gospodu župniku sami oče župan. Gospod župnik povedo mu, da je Bogomil »visoka glava« pri sodišču, da se mu celo drugi »gospodje« odkrivajo, ker je sam tudi gospod. Po teh besedah raztegnó se očetu županu vele ustnice skoro do ušes in vidno poparjeni pravijo s prav topim naglasom: »A tako!?!«

* * *

Na sveti večer lanskega leta obiskal sem stara znanca, Bogomila in njegovo soprogo. Oba me z velikim veseljem uzprejmeta. Po večerji posedemo kraj mize pri zakurjeni peči in začnemo igrati z orehovimi lupinami ono igro, ki jo pri nas zovejo »lupinčanje«. Kar se zasliši iz sosedne sobe otročji joč. Šibak, a čil glasič znači, da mora dete biti še zelo mlado. Spogledamo se, Sidonija pa se zasmeeji. »Odkod pa to?« uprašam z nagajivim naglasom. Nato odskaklja srečna mati v sobo, odkoder joč prihaja, in prinese v bele plenice zavito dete k igralni mizi.

Tempelj Avgustov v Pulju.

»Milče, vidiš strica,« tolaži Sidonija prvorojenčka,
kažoč na me s prstom.
»Kje sta vender to dobila,« uprašam ja smejé se.

»Sv. Miklavž nama je prinesel.«
»A tako!«

Józef Ignacy Kraszewski.

Nacizproсна smrt pograbila je Slovanom zopet jednega največjih pisateljev, kateri si je pridobil svetovno ime. Slavní poljski pisatelj Kraszewski izdahníl je v Genevi dné 19. marca t. l. ob 3. uri 38. min. svoje mučeniško življenje. Hudi udarec je to književnosti poljski, katera je z njim izgubila najmarljivejšega pospešnika svojega. Kraszewskega neumorni trud obogatil je književnost poljsko s stotinami krasnih proizvodov ter jo pouzdignil na takó visoko stopinjo, da so jo jeli i razni ini narodi dostojno ceniti.

Kraszewski se je porodil 26. julija l. 1812. v Varšavi. Svojo mladost je preživel v Romanowu. Gimnazij je obiskaval v Lublinu in Swisłoczu. Takratni profesor Walicki je mnogo uplival na mladega Kraszewskega, bodreč ga na književno delo. Zvršivši gimnazij šel je v Vilno na vseučilišče. Tu je slušal medicino, arabski, hebrejski, pojezijo, staro poljsko literaturo in zgodovino. Že v sedemnajstem letu objavil je dve črtici v »Literarnem tygodniku«. Leta 1830. in 1831. bil je član puntarske legije ter je bil zaprt v ječo v Vilni. Obsodili so ga na smrt, a pozneje bil je pomilovan. Dovršivši svoje nauke, napiše »Povest poljskega jezika« misleč, da dobode stolicó na kijevskem vseučilišču. V 23. letu napisal je romane »Zadnja leta vlade Sigmunda III.«, »Gospod Karol« in »Četiri ženitve«. S temi romani zaslovel je kot pisatelj. Čez leto dni oženi se sè Sofijo Woroniczevo. Ž njo dobi posestvo Hubin, na katerem je bival neprenehoma do l. 1856., baveč se z gospodarstvom in pisateljevanjem. Leta 1856. preseli se v Żytomierz, kjer je pet let opravljal častno mesto gimnazijskega kuratorja. Leta 1858. potoval je v Italijo, a leta 1860. urejeval je spretno v Varšavi časopis »Gazeta Polska«. Tu si pridobi veliko popularnost, ali kompromitovan mora ostaviti Varšavo in Poljsko. Ko je namreč l. 1863. buknil poljski ustanek, napoti se v Draždane, kjer si je kupil vilo. Leta 1875. prepotuje Švico in Francosko, od tod se vrne zopet v Draždane, kjer je mirno živel do leta 1883. Leta 1876. zadobil je saksonsko državno pravo. Ko je pa junija l. 1883. potovaje iz Pana čez Pariz v Berlin dospel, dalo ga je draždansko sodišče zbok ovaduštva literata Adlerja prijeti in v Draždane prepeljati. Ob enem preiskali so tudi njegovo hišo. Radi bolehanja je bil sicer iz zapora izpuščen, a nadzorovala ga je policija. Nato so ga tirali zajedno s pruskim umirovljenim stotnikom Hentschem pred državno sodišče v Lipskem, kjer je bil 19. maja l. 1884. obsojen na tri in pol leta teške ječe. Dolžili so ga deželne izdaje, posebno da je neke tajne spise vojne uprave na škodo nemškega cesarstva prodal inim vladam, sosebno francoski, in da je še druge podpihaval na izdajo. Kakó se je vršila ta tožba, kakó je uplival železni kancelar na sodišče, znano je itak vsakemu, kdor je čital novine. Takoj po obsodbi prepeljali so starčka v trd-

njava Magdeburg. Pozneje so prijatelji za Kraszewskega položili jamčevine 20.000 marek in mu takó pridobili svobodo. Da si utrdi zdravje, šel je v Italijo. Iz Italije bi se bil moral vrniti do 15. maja 1886. l. zopet v ječo. Ali, kakor je znano, ni se hotel povrniti, in je raje izgubil jamčevino. Meseca marca t. l. odšel je iz Florenca v San Remo. Komaj pa se je nastanil v hotelu, nastal je potres. Skoraj popolnoma nagega odnesli so Kraszewskega iz sobe, kateri se je strop udrl. Tri dni in tri noči spal je v nekem vozu pod milim nebom. Od tod peljal se je v Genevo, kjer ga je kruta smrt pobrala narodu poljskemu.

Kraszewskega delovanje je bilo v Poljakihi epohalnega pomena. Bil je neutruđen in jako plodovit pisatelj ter je napisal toliko, kolikor drugače vsi poljski pripovedovalci skupaj. V produktivnosti prekosil je celó znana romanopisca Dumasa in Dickensa. Kraszewski deloval je malone na vseh področjih književnosti. Bil je pesnik, romanopisec, kulturni historik, estetik, dramatik, urednik, starinar, kritik in dopisnik novin.

Vsa dela Kraszewskega obsegajo do 450 zvezkov. Ako se še tem prištejejo mnoga dela, raztresena po raznih poljskih novinah, in ogromno dopisavanje, je vseh gotovo nad 700 zvezkov. Njegovo veselje do dela in uztrajnost je neverjetna. Vsak dan je delal do osemnajst ur. V času pa, ko si je nekoliko oddahnil od neutrudnega pisateljevanja, pečal se je z godbo in risanjem. Često je Kraszewski tudi javno čital, jako rad je risal ter je mnogo svojih del sam ilustroval. Takó je na primer za svoja kulturnozgodovinska dela in za knjigo o svojih italijanskih popotovanjih sam preskrbel dotične slike. Sam je rezal tudi v les, slikal z oljem, na akvarelo in porcelan ter je bil v tem toli produktiven kakor v peresu. Umel je tudi sviranje na klavirju, lahko je čital sekirice, gojil glasbeno umetnost ter je tudi sam dosti uglasbil. Najraje pa se je bavil v svojih prostih urah z arheologijo.

Kakor smo že omenili, pričel je Kraszewski svojo pisateljsko delavnost v sedemnajstem letu kot novelist. A glavno polje mu je roman. Ž njim je dosegel najznamenitejši uspeh in našel največ priznanja. Njegovi romani so z večine socialne, zgodovinske in нравstvene vsebine. V teh je odkril in neusmiljeno bičal slabosti in napake vseh slojev narodnih. V svojih romanih in pripovedih, pouzetih iz poljskega obiteljskega in narodnega življenja, opisaval je duhovito, nazorno in zanimljivo človeški napor in trud. Ti romani, s katerimi je pospešil нравstvenost in materijalno blagostanje naroda svojega, imeli so ogromen uspeh ter so mnogo pripomogli, da je domača književnost izpodrinila tujo, posebno francoski roman, kateri je bil pred njegovim književnim pojavom občeno berilo v vseh omikanih krogih poljskih. Malone vse pripovedi Kraszewskega dihajo kipeče so-

vraštvo do Nemcev. Od ogromnega števila njegovih romanov naj imenujemo nekatere. V jako zanosno pisani knjigi »Poeta i swiat« (»Pesnik in svet«, Poznanj 1839) slika nam ves svet sanj in čustev tedanje mlade generacije. Dasi je to delo pisano v prozi, ipak je bolj pesen nego li pripovedka. Prevedeno je na mnogo jezikov, tudi v hrvaščino. Uvod k temu delu priobčen je tudi v »Slov. Bčeli« l. 1852. po A. J. — V drugih svojih pripovedkah odkriva Kraszewski mnogo slik in tipov, ali v nobeni toliko kakor v »Čarobni svetilnici« (»Laternia czarnoksiężka«, 4 zv., Varšava 1843). V »Sfingi« (1844) vidimo slikarski genij v bedi življenja; »Milijon dedščine« in »Pazi na ogenj« (1849) spadata v kategorijo moralnih romanov, dočim »Jaryna« (1850), »Jermola« (1857) prikazujeta vaško idilo. V »Bolezni veka« šiba z ostrim pesimizmom moderno materijalistično strujo. V »Dva sveta« razpravlja, je li treba aristokracije. To uprašanje nadaljuje v »Morituri« (1874), a dovršuje v »Resurrecturi« (1876). Od zgodovinskih romanov naj omenimo »Hrabina Cosel« (»Grofica Kosel«, »Hrabia Brühl« (Grof Brühl, Varšava 1876), »Flemmingov rokopis« (1879), »Slike iz sedemletne vojne«, »Starinska priča«. Najnovejša dela so mu »V eksilu« (1882) in drama »Obitelj«.

V zadnjih petnajstih letih začel je navzlic svojemu pojemajočemu zdravju izdajati velikanski osnovano delo, namreč ciklus zgodovinskih romanov, v katerih je predočil zgodovinski, politični in socialni razvoj poljskega naroda.

Tudi na polju lirike in epike zabeležiti ima Kraszewski mnogo uspehov. Od pesniških del naj imenujemo trilogijo »Anafelas« (3 zv., Vilna 1840—43), kjer nam predočuje glavne dóbe starejše litvanjske zgodovine ter spada med najboljše epe modernega časa. Preskrbel je tudi izborna prestavo »Danteja«.

V kritičnem in književnozgodovinskem oziru so važne razprave, priobčene v »Studya literackie« (Vilna 1842), »Nowe studya literackie« (2 zv., Varšava 1843) in v časopisu »Athenaeum«. Od l. 1841. do 1851. urejeval je namreč »Atenej«, in tu je od 66. zvezkov gotovo tretjino sam spisal. Jako zanimljiva so tudi njegova čitanja o Danteju (nemški od Bohdanoviča, Draždane 1870). — Od potopisov imenujemo »Wspomnienia Podlasia, Wolynia i Litwy« (2 zv., Vilna 1840), »Wspomnienia Odessy« (3 zv., Vilna 1845—46) in »Kartki z podróży 1858—64« (Varšava 1866). — Od zgodovinskih del so posebno važna »Wilno od początów jego do 1750« (4 zv., 1840—42), »Litwa« (2 zv., Varšava 1847—50) in »Polska w czasie trzech rozbiórów« (3 zv., Poznanj 1873—75), to je kulturna zgodovina Poljske ob razdelitvi.

Pa tudi kot publicist deloval je Kraszewski jako marljivo. Razni dnevnik, revije in druga perijodna glasila imajo njemu zahvaliti svoj postanek. Dopisaval je malone v vse politične liste poljske. Ob enem se je tudi mnogo trudil v področju starinarstva, zgodovine, ikonografije, filozofije, etnografije, prosvete in umetnosti, in je tudi izdaval književne spomenike. Kraszewski pre-

vel je še pesniška in prozaična dela drugih narodov, pisal knjige za narod in mladino. Pod imenom »Boleslawa« priobčil je opise iz poljske ustaje od l. 1863.

Dasi si je Kraszewski naložil toliko dela, ipak ni hotel imeti nalik mnogim drugim modernim pisateljem nobenega sotrudnika; vse je opravljal sam. Svojeručno pisani rokopisi vseh njegovih del so v raznih knjižnicah po deželi.

Lahko je umeti, da je Kraszewski zbok tolikih proizvodov svojih postal v Poljaki najpopularnejši pisatelj sedanjosti. Kakó je znal poljski narod ceniti njegove zasluge, pokazala je narodna slovesnost v Krakovu o književni petdesetletnici Kraszewskega l. 1879. Nad dvanajst tisoč Poljakov ne samo iz poljskih pokrajin, nego od vseh strani sveta, prihitelo je takrat v Krakov, da počasté sivolasega pisatelja. O tej priliki podelilo mu je krakovsko vseučilišče (po tedanjem rektorju dru. pl. Dunajewskemu) diplom doktorja filozofije in takisto lvovsko vseučilišče. Na odličnem banketu, katerega se je udeležilo tolikodane tisoč rodoljubov, izpregovoril je grof Ludovik Wodzicki prvo napitnico na cesarja, kateri je Kraszewskega odlikoval z velikim redom. Znani in neznani čestitelji poklonili so Kraszewskemu na stotine dragocenih daril v vrednosti 120.000 marek. Pozneje je vsa ta darila podaril znanstvenemu muzeju v Poznanju. Na ti slavnosti povedal je Kraszewski mnogo zanimljivosti iz svojega življenja. Rojakom svojim je dejal: »Cenimo svoje idejale, dosežajmo jih po potu, po katerem je stopal angelj v sanjah Jakoba, po lesenih stopnicah resničnosti; ohranimo si naša ustna poročila in namene, vendar računajmo z našimi močmi in z našim položajem.«

Često je rad rekel, da z vsem svojim delovanjem ni hotel drugega, nego da se kot triumph dela njegovemu narodu pripozna. In zares! Kraszewski nam je uzor za svoj narod delujočega moža. Še zadnje dni pred smrtjo svojo bil je delaven. Ko so ga že moči zapuščale in je že težko sopesel, pisal je obširna izvestja o pustošenju potresa v varšavske novine. Ilustrovani listi poljski prinašajo baš sedaj slike iz njega rok.

Kraszewskega književna ostalina je nenavadno bogata.

Kraszewskega pomen za svetovno književnost je vsestranski priznan in je tudi s tem dokazan, da so njegova dela prevedena v razne jezike. V Nemcih izšlo je 12 zvezkov njegovih izbranih del (Dunaj 1880—81). Bohdanovič izdal je še v nemščini knjigo: »Kraszewski v svojem delovanju« (Draždane 1879).

V slovenščino prevel je Lav. Gorenjec »Dubenske pogodbe« (Slov. Narod l. 1871.), »Berači in beračice v Poljski« (Zora 1872) in »Koča za vasjo« (Zabavna knjižnica »Matice Slovenske« l. 1886., 1. zv.).

V hrvaščino preveli so romane in novele Kraszewskega J. E. Tomić, Broz, Gostiša in Gruber.

Kraszewski pridobil si je sè svojimi neštevilnimi deli slavno ime ter ostane ne samó Poljakom, nego vsem Slovanom dika in ponos. Věchnaja mu pamjat!

F. K—k.

* Naše slike. *

Krakov.

(K slikama v 6. številki.)

Sredi rodovitne, z lepimi, polagoma dvigajočimi se breгови obkrožene ravnine na levem bregu reke Visle leži mesto **K r a k o v**, bivša slavna prestolnica poljskih kraljev. Mesto, katero ima po zadnji štetvi 66.095 prebivalcev (in med temi 20.000 Židov), deli se v notranje ali pravo mesto, ter v predmestja: Stradom, Kazimierz, Piasek, Kleparz, Smolensk, Zwierzyniec in Wesola. V rodoljubnem srcu poljskem obuja sprehod po Krakovu mnogo veselih, a tudi mnogo prežalostnih spominov. Posebno v notranjem mestu spominja nas malone vsak korak kakega zgodovinskega dogodka.

Najiminitnejše poslopje v Krakovu je kraljevski grad Wawel in poleg njega sezidana prvostolna cerkev sv. Václava. Oboje stoji na strmem bregu ravno nad Vislo. To je po vsej priliki začetek mesta, katerega ustanovitev pripisuje pravljica poljskemu knezu Kraku. Na Wawelu stolovali so poljski kralji, dokler ni leta 1610. Zygmunt III. preložil stolice v Varšavo. V poslednji dobi bil je Wawel čisto zanemarjen. Napravili so bili vojašnice iz njega. Da so se v takih razmerah uničevali najlepši in najsijajnejši spomeniki poljske prošlosti, umevno je samo ob sebi. To je globoko v srce bolelo poljske rodoljube, in ko je leta 1882. potoval cesar Fran Josip po Galiciji, prosili so ga, da bi se popravil Wawel in da bi se premestili vojaki iz njega. Cesar je to veledušno dovolil in poprave začele se bodo že letos.

Jako znamenit je tudi glavni trg krakovski, tako imenovani Rynek. Obkrožujejo ga sama zgodovinsko-slavna poslopja. Med njimi najiminitnejša so velika cerkev **Mater**e Božje z dvema visokima v gotskem zlogu sezidanima zvonikoma; cerkev sv. Wojciecha; »sukienice«, veliko poslopje, v katerega pritličju so bile v srednjem veku jedine dovoljene prodajalnice za sukno, gorenji prostori so se rabili in se še vedno rabijo za javne namene, in »wieża ratuszowa«, stolp, kateri jedini je ostal od krakovske mestne hiše, pogorele leta 1820.

Cerkvá ima Krakov tri in trideset, samostanov deset. Duševno življenje je jako razvito v njem. Poleg Varšave in Lvova ima največ perijodnih listov in največjo književno produkcijo. Njegovo vseučilišče, ustanovljeno leta 1364. in oživotvorjeno leta 1401., bilo je nekdanj za Poljsko to, kar bolonjsko za Italijo. Slovelo je po učenjakih, ki so predavali na njem, po vsej Evropi. Kasneje je bilo čisto propalo in prenehalo; v poslednjem času pa se je zopet začelo ugodno razvijati. Oficijalni naslov mu je vseučilišče jagielońsko, v spomin oživotvoritelja njegovega kralja Jagiela in njegove soproge Jadwige. Poleg vseučilišča je najiminitnejši prosvetni zavod v Krakovu »Akademya sztuk pięknych i znajomości« (akademija lepih umetnosti in znanosti), katera uzdržuje šolo pod ravnateljstvom slavnega slikarja Jana Matejke in priobčuje vednostne spise v »Pamiętniku« in »Sprawozdaniach«, pa tudi v posebnih izdajah.

Narodni čut bil je v Krakovu jako probujen že od nekdanj. Malone vselej je bil Krakov glava vsemu politič-

nemu gibanju Poljakov. To je bil tudi uzrok, da je mesto izgubilo svojo samostalnost, katero je imelo kot republika krakovska do leta 1846., in bilo utelovljeno Galiciji.

V poslednjem času se Krakov razvija prav lepo. Na mesto nekdanjih gradob, katere so podrli, in jarkov, katere so zasuli, zasadili so lep park. Ta park zove se »plantacye«. Okrog parka pa so začela nastajati lepa nova poslopja, katera so v pravo olepšavo mesta. Tudi predmestja, — razven židovskega Kazimierza, polnega blata in vsakeršne druge nesnage —, lepšajo se in tako se Krakov po celem stoletju propada in nazadovanja bliža zopet boljši bodočnosti, ako mu je ne pokvari borba treh velesil, katera se bode po vsej verjetnosti odbojevala v njegovi bližini. —b.

Pulj.

(K sliki v 7. številki.)

V poslednji številki podali smo sliko mesta puljskega, osrednjega pristanišča avstrijske vojne mornarice.

Zgodovina Pulja je prezanimljiva. Za Rimljanov imel je Pulj najsijajnejšo dobo; v srednjem veku je počasi, dosledno izgubljal svojo veljavo in svoj sijaj; začetkom tega stoletja je pa popolnoma propal in obubožal — vidimo ga kot siromašno, borno ribiško vasico, gnezdo ljute mrzlice: avstrijski Cayenne. Ko se je Pulja pooblastila Avstrija, imel je le 600 prebivalcev, leta 1848. pa 1100. In danes? Danes broji samo vojaštvo okolo 8000 duš. Od leta 1848. do danes pomnožilo se je prebivalstvo Pulja 17 $\frac{1}{2}$ krat.

Stari rimski Pulj bil je zgrajen po občem uzgledu rimskih mest. Hiše so bile razvrščene ob griču, na katerem je stal »kapitol«. Mesto je bilo obzidano in je segalo do morja. Gladke ceste vezale so »kapitol« z mestom. V mestu samem dvigala so se krasna poslopja. V prvih dveh stoletjih po Kristu, v najsijajnejši dobi, nastali so nekdanje graditeljske umetnosti spomeniki, katerim se divi še današnji svet.

Mej spomeniki ima prvo mesto nedvojbeno amfiteater. Zidan je v podobi ellipse, katere daljša ós meri 137,4 m. Prostora je bilo v areni za — mnenja so različna — 25.000 do 70.000 ljudi.

Ptujca, došlega v Pulj, posebno zanima »Tempelj Avgusta«, stoječ poleg glavnega mestnega trga. Ta tempelj je bil sezidan v 8. letu po Kristu na čast boginji »Romi« in cesarju Augustu. Od todi njega imé. Ohranil se je prav dobro. Ni posebne velikosti, a njega stil je prav finih oblik. Za Bizantincev bil je kristijanska cerkev, za Benečanov — shramba za žito. Danes hranijo se v njem razni spomeniki in napisi.

Na severouzhodu mesta je takozvana »Porta gemina« (Porta Jovia), nekdanj glavna vrata mesta.

Druga vrata so »Porta aurea« ali »aurata« (Porta Minerva). Na notranji strani teh vrat stal je slavolok, ki je izmed najiminitnejših rimskih spomenikov. Zgrajen je bil po naročilu žene Lucija Sergija Lepida, tudi v poznejšnjih stoletjih mogočne rodovine puljske. Ta slavolok nosi napis: SALVIA POSTHVMA SERGII F-

SVA PECVNIA. Mej obokom in stebri nastavljene so boginje zmage z lovorjevimi vencmi. Sezidan je bil ta slavolok najbrže za cesarja Augusta.

Poseben kras Pulja bil je »Julijin teater« ob uznožju griča »Zaro«, tam kjer sedaj stoji mornarska kazina. Kar se tiče krasote, ta je teater najbrže še nadkriljeval glasovito areno. Zrušili so ga Benečani. V cerkvi Madonna della Salute v Benetkah vidijo se štirje stebri, ki so jih tja prenesli iz omenjenega gledališča.

»Herkulova vrata« zaslužijo tudi, da si jih ptujec ogleda.

Razven teh spomenikov hrani Pulj še mnogo ostankov iz starega časa, ki nam pričajo o imenitnosti in slavi nekdanjega Pulja.

Govoriti nam je še nekoliko besedi o novem, modernem Pulju.

Tam, kjer so še nedavno valovi pljuskali ob skalovite bregove, stojé sedaj velikanski magazini in delavnice pomorskega arzenala; na »oljkinem otoku«, ki je še pred malo leti takó samotno stal, opaža se danes sila — hrupno življenje: gradijo se tam mogočne oklopnice; trgovsko pristanišče ima krasno, prostorno nabrežje, kjer imajo največji trgovski parniki dovolj prostora, da nalagajo in odlagajo svoje breme; blizu arene tekkel je nekdanj neznoten potočič, iz katerega so mornarji zajemali potrebne vode, danes hrumé in šumé na istem mestu stroji znamenitega mornarskoerarskega vodovoda; na mestu, kjer je nekdanj okó videlo le kamenje in skalovje, razprostirajo se sedaj lepi nasadi; celi deli mesta so nastali, kakor da bi bili iz tal uzrasli.

Mnogobrojna moderna poslopja so se sezidala zadnja leta: poslopje trdnjave, poveljstva, vojašnica za pehoto, mornarska kazina, mornarska vojašnica itd.; to so same monumentalne stavbe.

Na griču »Zaro«, kjer se raztezajo vabljiva šetališča, stoji zvezdarnica in lep spomenik Tegetthoffa.

Prava domovina članov vojne mornarice je pa novi del mesta San Policarpo. Tu vidiš same cesarske, jednolično zidane, dvonadstropne hiše, ki so si podobne kakor jajce jajcu. Ako prideš v San Policarpo, zdi se ti, da si prišel na drugi svet. Prebivalstvo tega dela razlikuje se po svoji inteligenciji, po običajih in — občevalnem jeziku; nemščina ima tukaj svoje taborišče. Ponos in kras tega dela mesta je pa Maksimilijanov park; in to po pravici. Ni ga z lepa parka, ki bi se mogel ž njim meriti gledé na raznovrstnosti rastlin.

C—t—č.

B u d u v a.

Predočivši svojim čitateljem v zadnji številki najsilneje avstrijsko vojno pristanišče, podajemo jim danes sliko najjužnejšega avstrijskega pristanišča. Buduva, malo mestece z 914 prebivalci leži ob uznožji strmo vzdigujočega se črnogorskega gorovja na malem poluotoku. Prebivalstvo mu je izključno slovansko in se peča poglavitno s posredovanjem črnogorske trgovine. Pristanišče buduvansko je lepo in pripravno za največje ladije. S Kotorom zvezano je mesto z lepo cesto.

—b.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Matice Slovenske XXII. redni veliki zbor bil je dne 13. aprila t. m. v dvorani ljubljanske čitalnice. Zbora se je udeležilo nekaj nad 50 udov. Predsednik g. J. Marn govoril je o razvoju društva in unemal zbrane ude za zložno delovanje.

Obširno tajnikovo poročilo je bilo priobčeno v »Slov. Narodu« in »Slovincu«.

»Matice Slovenske« imetje iznaša 51.203 gld. 27 kr. v gotovini in obligacijah. Dohodki so lani iznašali 8551 gl. 53 kr., troški pa 7217 gld. 26 kr., prebitka je tedaj 1334 gld. 27 kr.

Kakšne knjige dobodo letos udje od Matice, o tem govorimo na drugem mestu.

Pri dopolnilni volitvi bili so voljeni gospodje: Fr. Hubad, Fr. Levec, L. Robič, J. Šubič, J. Flis, dr. A. Gregorčič, dr. L. Požar, A. Senekovič, Fr. Wiesthaler in A. Kržič.

V spomin Ivana Dolinarja. Tržaška »Edinost« piše: Odbor za Dolinarjev spomenik je v nedeljo dne 3. t. m. postavil lep mramoren križ na gomilo prezgodaj umrlega rodoljuba. O tej priliki zbralo se je precejšnje število rodoljubov na pokopališču sv. Ane.

Grob je bil okrašen z lepimi cveticami in vencmi. Napis na grobnem spomeniku je:

Ivan Dolinar,
narodni boritelj,
rojen v Škoffji Loki dne 26. avgusta 1840,
umrl v Trstu 6. junija 1886.
Postavili rodoljubi 1887.

V poletju bode odbor z nabranimi doneski postavil spominsko ploščo v rojstveni hiši pokojnega Ivana. Kdor želi še kaj žrtvovati v čast neutrudnega boritelja, naj izvoli poslati denarničarju odbora g. K. Kalistru, ulica Coroneo 17 v Trstu.

Za Erjavčev spomenik in ustanovo je nabranih do zdaj (glej »Soče« št. 16.) 2230 gld. 24 $\frac{1}{2}$ nov.

»Angeljček«, otrokom učitelj in prijatelj. Izdal Anton Kržič. I. zvezek. V Ljubljani, 1887. Samozaložba. Tiskala »Katoliška Tiskarna«. 48 str. Cena 12 novč.

Z velikim veseljem pozdravljamo vsako knjižico, ki je namenjena nežni mladini v pouk in blaženje srca; zato smo i radi posegli po »Angeljčku« Kržičevem, prečitali ga z veseljem in priznajemo, da bo dosegel svoj blagi namen. Vsebina je lepa, otrokom primerna, dasi se nam pisateljevi otroci zde premodri. Deklica je plela po noči, samo da bi druge prekosila, ko drugi otroci navadno spé in morajo spat; neki otrok pa zna celo psalme na pamet! Kakor smo rekli, pisateljevi otroci niso več — otroci. Toda radi tega in še nekaterih inih malenkosti ne bo lepa knjižica zgrešila svojega namena.

Bolj nego na vsebino radi bi opozorili čestite čitatele na oblike »Angeljčkove«; in v tem pogledu nam

je izpregovoriti brez okolišev resno besedo z gospodom pisateljem. Vidimo namreč v naših listih, takisto v raznih knjigah in knjižicah, ki prihajajo v dežel, da se naši pisatelji zanemarjajo in da se celo ne okoriščajo z uspehi slovenske kritike. To je tem bolj žalostno, ker taki pisatelji ovirajo napredek. Tako je i »Angeljček« poln napak, katere smo že davno zavrgli. Zahtevati smemo od vsakega pisatelja, ki izroča javnosti proizvode svoje, da ima v oblasti svoji deklinacijo in konjugacijo slovensko; nadalje smemo zahtevati, da je v tem pogledu vsaka knjiga in knjižica brez napak. Kaj je to, ako v »Angeljčku« nahajamo oblike: zvončekku, angeljčeka, kamenčekkov, košekku, hranilničeka (!); nadalje: odraščevu, izpraznu, začuden, objemčekal itd. To je baš tako nepravilno, kakor v Vienacu, v kotacu, katere oblike čitamo malone vsak dan, ko bi vender morali vedeti, da ima Vienac gen. Vienca. Pravimo, to so napake, ki bi že zdavnaj morale izginiti iz naše knjige. Vsakdo bi moral vedeti, da ima zvonček v gen. zvončka, da je od glagola odrasti tvorni deležnik odrasel, a nikakor ne odrasčen! Gospod pisatelj piše tudi ročice (namesto ročice), zvezček (namesto zvezček).

Že često smo čitali in vsakdo že ve danes, da je glagol »podati se« sich begeben germanizem; takisto »obdajati« umgeben, tako da ne vemo, zakaj gospodi pisateljem ne rabijo glagoli »iti, kreniti, napotiti se, odriniti« in še mnogo sličnih izrazov, ki nam jih podaje naša slovensčina. Namesto glagola obdajati pa pišimo obkroževati, obkoliti. Pisatelju treba biti vestnemu; premisli dobro, predno zapiše kako besedo. Ako bodemo ostajali trdovratno pri starih napakah, potem ne bode napredka.

V nekem listu smo čitali nedavno, kako si nekateri pisatelji razlagajo besedo duhovnik. »Beseda duhovnik« piše list, »veljala je po veljavnih slovniciarjih za klerik; zdaj pa hočejo vse duhovne degradirati (oblika!) za klerike. Prosit! »Kdo so ti veljavni slovniciarji, tega morda ne ve ni sam kritik, kajti njemu mora biti i Miklošič veljaven slovniciar, a Miklošič nas uči drugače. Kritikov opomnji dal se je zavesti i g. Kržič. Mi poznajemo pridevnik duhoven, -na, -no in samostalnik duhovnik. (Glej Miklošičev Lexicon). Oboje je pravilno, ali ni prav, ako kdo misli, da more pridevnik duhoven biti i samostalnik. N. pr. Der Geistliche ist weise znači stsl.: duhovnik, mađrń jesti, a ne duhovnń mađrń jesti. Pridevniki v slovanskih jeziki ne morejo označevati nositelja kakega svojstva. V nemškem stavku Der Geistliche ist weise je Der Geistliche samostalnik, a ne pridevnik, in samostalnik der Geistliche je postal v nemškem jeziku po članu: Nemeč substantivuje pridevnike s članom. Slovenski jezik pa, ker nima člana, prideva zato k pridevnikom primerne samostalnice; v našem slučaju morali bi tedaj reči: duhoven gospod, oče, brat je moder; ali pa si pomagamo drugače, in sicer tako, ker nimamo člana, da od pridevnika, kateri ima značiti osebo, naredimo samostalnik s končnico: ikń, ьсń, ežń; n. pr. od pridevnikov bolen, star, nesrečen so samostalniki: bolnik, stavec, nesrečnež (nesrečnik). To je tedaj dognana stvar, in mi ne moremo umeti, zakaj se gospoda ne marajo okoristiti s temi nauki veljavnega, gotovo najveljavnejšega slovniciarja vse učene Evrope. Gospod pisatelj piše tudi »z nesrečnimi« v zmislu mit den Unglücklichen, kar je povse napačno, ker biti mora »z nesrečniki« po zgoraj navedenem pravilu. Kakor je jasno, dokazali smo, da der Geistliche znači v slovenskem jeziku duhovnik, a geistlich duhoven.

Slovenska skladnja je prava sirota pri mnogoterem pisatelju. Gospoda mislijo nemški in pišo nemški. Radi tesnega prostora ne moremo navesti vseh pogreškov, in zato naj opozorimo vsaj na nekatere. Gospod pisatelj

piše: »k dobremu spodbujati« (namesto na dobro), »te nebeške pravice vam nihče ni v stanu odvzeti«; nemški im Stande sein, vermögen = moči, zatorej bi bilo prav: »te nebeške pravice ne more vam nihče odvzeti«; vidi se, da smo lahko brez grdega germanizma. Pisateljev stavek: da bi bil ob kraljevi prestol« ima celo dve napaki, da se le čudimo, kako more pisatelj napisati tak stavek! Takisto je napačno: »ob vojskinem času« ali »o času vojske«; slovenski je »o vojski« zur Zeit des Krieges, »za vojske« während des Krieges.

Slovenske enklitike ne smejo stati na početku stavka. Čitajmo hrvaškosrbske knjige in naučili se bomo pisati in rabiti na pravem mestu slovenske enklitike. Ali kdo bi se danes kaj učil od Slovanov pri nas! Kdo bi se jim približeval, ko je mnogim ljubljanski govor uzor slovenske skladnje! Nemški govor nam razjeda srce in obisti. Kakor bolnik išče zdravja v kopališčih, tako je i nam in našemu pokvarjenemu jeziku treba odpirati zdravih virov slovanskih, katerih še ni okužila nemška sapa. Kar se baš enklitik tiče, učimo se jih od Srbov. G. pisatelj piše koj na prvi strani: Kadar je šel sv. Alojzij od doma, so rekli: »Naš angelj gre.« In kadar je spet nazaj prišel (rectius vrnil se), so dejali: »Naš angelj pride« (rectius prihaja). Ko so na skrivnem (skrivoma) opazovali svetega Alojzija pri molitvi, so kar strmeli in šepetali . . . Prav je: Kadar je šel sv. Alojzij od doma, rekli so: »Naš angelj odhaja.« In kadar se je spet vračal, dejali so: »Naš angelj prihaja.« Ko so skrivoma opazovali svetega Alojzija pri molitvi, strmeli so kar in šepetali . . .

»Beobachter«, unabhängiges politisches Wochenblatt, ki izhaja v Brnu, priobčil je tudi dr. Ivana Tavčarja povest »Mein Sohn!« v nemškem prevodu g. Bogomila Kreka.

»Matica Slovenska« bode izdala letos troje knjig: 1. Letopis za l. 1887.; 2. Kot II. zvezek »Zabavne knjižnice Gogoljeve »Mrtve duše« (prevod L. Gorenjca); 3. dra. Lampeta: »Uvod in priprava v modroslovje«.

Odbor »Matice Slovenske« bode izdal v posebni knjigi Erjavčeva pripovedna dela, katera dobe udje kot posebno društveno knjigo za 1888. leto.

Te dni so izišli v državni tiskarni na Dunaju slovenski obrazi za sodno poslovanje, vseh okolo 200, katere je po naročilu pravosodnega ministerstva priredil c. kr. deželnega sodišča predsednik v Ljubljani g. Kočevar. Te tiskovine bodo znatno pospeševale slovensko uradovanje. Cena legi 5 kr.

»Delavsko podporno društvo« pod pokroviteljstvom Njeg. ces. visokosti cesarjeviča Rudolfa poslalo nam je svoj »Račun in poročilo za leto 1886.« (Trst, tiskom V. Dolenc 1887.) — To prekoristno društvo imelo je lani i častnega uda, 8 ustanovnikov, 29 podpornikov, 1112 rednih udov in 318 rednih družabnic.

Dne 17. t. m. predaval je g. prof. Fran Levec o Franu Erjavcu in njegovih delih. Predavanje je bilo jako zanimljivo, kajti g. predavatelj povedal nam je o Erjavčevem življenju mnogo dat, katera še do zdaj niso bila znana.

Vabilo na LXXVI. odborovo sejo »Matice Slovenske« v sredo 27. aprila 1887. l. ob 5. uri popoldne v Matičini hiši na Kongresnem trgu št. 7. Dnevni red: 1. Potrjenje zapisnikov o LXXV. odborovi seji in o XXII. rednem velikem zboru. 2. Naznanila prvosedstva. 3. Volitev predsednika, njegovih namestnikov, blagajnika, pregledovalca društvenih računov, ključarjev in overovalcev društvenih zapisnikov. 4. Volitev odborovih odsekov. 5. Poročilo tajnikovo. 6. Posameznosti.

V Ljubljani dne 15. aprila 1887. Josip Marn, prvosednik.

Ostali slovanski svet.

POGLED NA SLOVANSKE KNJIŽEVNOSTI.

Franjo Žav. Kuhač dovršil je znamenito delo o Vatroslavu Lisinskem, v katerem je opisal natanko njegovo življenje in ocenil vsa dela njegova. Lisinski je sestavil preko tri sto večjih in manjših skladeb, katere še niso znane glasbenemu svetu, zato prijatelji glasbe Lisinskega zbirko teško pričakujejo. Izdala jo bode »Matica Hrvatska«. Človeku se res srce veselja topi, ko vidi, kako povsod kulturni zavodi po očetovski skrbé za narodno prosveto, pri nas pa vse spi spanje — dangubice.

Prvi koledar v Bosni bil je tiskan l. 1869. Uredil in izdal ga je bil Jovan R. Džinić.

»Вукова Дјела.« I. дво. Српске народне пјесме, и то најстарије јуначке. Štampa i izdanje kralj. srpske državne štamparije. Beograd 1887. Cijena 1 fl., a v avstrijskih knjigarnah po 1 gld. 30 kr. — To je tedaj prva knjiga Vukovih del, katera smo že pred meseci naznanili. Samo škoda, da je v tem izdanju premnogo tiskarskih napak; in saj ni čudo. Jeden korektor živi v Parizu, a drugi ne čita točno. V »Novom Biogradskom Dnevniku« čitamo to značajno beleško: Za ime Boga, izdaju se Vukova djela za narod u 10.000 komada, i šta misliš? U prvoj knjizi ima čitavih 5 strana pogrešaka . . . — A slika što je izradjena — to već nema. Vuku odsjekli glavu pa mu je metuli na ramena, guslaru obavili noge ponjavom (to se htjelo da budu dokoljenice), drugom izvrnuli vrat, a jednoj ženskoj, pravoj Srpkinja metnuli »hozentroger« preko prsiju mjesto jeleka . . .

»Hamlet«. Tragedija u 5 čina od W. Shakespearaca, preveo August Harambašić. Naklada akademijske knjižare Lav. Hartmana (Kugli i Deutsch) u Zagrebu. 196 str. Ciena 50 novč., poštom 60 novč.

Dosada izdala je knjižara Hartmanova od Shakespearovih djela: »Romea i Juliju« u prievodu Šenoinom i »Otella« u prevodu Trnskovom. Najnovijim prievodom »Hamleta« eto hrvatskoj publici opet djelo, koje se broji medju najlepše in najsavršenije tragedije svietske književnosti.

Ne možemo se upuštati u potanju ocienu »Hamleta«, jer bilo bi to i suvišno. Samo bi želili, da hrvatsku publiku upozorimo na krasan prievod našeg poznatog pjesnika Harambašića, koji nam je znao baš majstorski divne misli Shakespearove pretočiti u krasnu i blagozvučnu hrvaštinu.

S toga preporučamo hrvatskoj publici »Hamleta«, te se nadamo, da će se i ovo remek-djelo, kao što i »Romeo i Julija« i »Otello«, udomiti u svakoj hrvatskoj kući. Nakladna knjižara nastojala je kao uvijek, da knjigu pošalje u čim ljepšem obliku u sviet. Kako doznajemo, nakanila je uprava hrv. narodnoga kazališta »Hamleta« u Harambašićevu prievodu iznétu na pozornicu.

»Политичко вјерује«, napisao Jaša Tomić. Preštampano iz »Zastave« za god. 1886. V Novom Sadu. Srpska štamparija dra. Svet. Miletića. 1886. Str. 92. Na prodaj v uredništvu »Zastave« v Novem Sadu.

Hrvaški in srpski listi, katere priporočamo svojim čitateljem, so tile: 1. Vienac, ilustrovan tednik, izhaja v Zagrebu zdaj že XIX. leto, urednika V. Klaić in M. Maravić; 2. Balkan, ilustrovan list, izhaja dvakrat na mesec, zdaj II. leto; 3. Smotra, mesečna revija, jela izhajati od novega leta v Zagrebu, priobčuje spise v cirilici in latinici, deluje za zlogu med Srbi in Hrvati, izvrsten list, urednik Milan Grlović; 4. Стражилово v Novem Sadu, III. leto, urednik Jovan Grčić, v listu se oglašajo mladi in stari pisatelji srbski; najboljši srbski list, ni ilustrovan; 5. Отачина, list za najinteligentnejše občinstvo, podoben revijam, izhaja v Belem Gradu; 6. Босанска Вила v Sarajevu, II. tečaj, izhaja dvakrat na mesec, urednik Никола Шумоља, bavi se mnogo s tradicijonalno literaturo in se živo zanima i za prikazni na našem

književnem polju, kakor i Smotra, Vienac in Balkan; 7. Јавор v Novem Sadu; 8. Српство v Belem Gradu in a namen čisto arheološkoetnoforski, list namenjen v prvi vrsti Stari Srbiji in Macedoniji. Glasbeno stroko zastopa 9. Гудало, ki prinaša tudi muzikalije. Za ženske osnovana sta dva lista: 10. Женски свет in Домаћица. Listi za nežno mladino so: 11. Невен v Novem Sadu za odraslo mladino, 12. Голуб за manjšo, potem 13. Родолуб, 14. Мала Србадија in 15. Српче v Srbiji.

Vidimo, da imajo Hrvati in Srbi ogromno število leposlovnih listov; vseh nismo niti omenili, kakor n. pr. književnopoučnega lista »Iskre«, ki izhaja IV. leto v v Zadru dvakrat na mesec; a koliko je še strokovnih! Dva glavna leposlovna lista srbska, Јавор in Стражилово, izhajata v Novem Sadu, dva v Zagrebu, in nobeden ne izpodkopava drugemu — tal, nobeden ne napada drugega radi kruhoborstva, kakor se to dogaja pri Slovencih, ampak vsi tekmijo in delujo zložno na književnem polju. Slovenci pa so v tem pogledu jako nekolegijalni, ker se je že prigodilo — nam, govorimo iz svoje izkušnje, da naši tovariši hodijo k našim naročnikom ter jih pregovarjajo, naj opuste naš list in naj nam ga vrnejo. Ne da bi delovali za prospeh književnosti, kajti to je vender namen vsakemu književnemu podjetju, nego književno delovanje podirajo z obrekovanjem pri nas nekateri »najboljši« domoljubi! Tolaži nas, da je to samo borba nenasitnosti. Lepo piše Босанска Вила: Naj tekmujo listi med seboj in naj bodo čim lepši, ker to je v korist književnosti. Samo ne bi se trebali cepiti na neke književne tabore. Stranke škodijo povsod. Kako lepo je n. pr. pri Čehih, kjer isti pisatelji pišo v Světozor in Žlato Praho, kjer n. pr. sam urednik lista Květy piše i za druge liste, a ne samo za svoj.

»Прилози за реформу казених закона«. Sastavio ih je Milenko M. Žujović, sekretar ministarstva unutrašnjih dela. Izdalo ministarstvo pravde u kraljevini Srbiji. — Knjiga nas poučuje o kaznenih zavodih v Srbiji za 1883., 1884. in 1885. leto.

19. januarja t. l. umrl je v Jalti v Krimu daroviti pesnik Semen Jakovljevič Nadson, dovršivši šele 24 let. O njegovih stihotvorjenjih govoriti ni tu mesta; naj povemo, da jim je Akademija nauk nekaj dni pred smrtjo pesnikovo prisodila Puškinsko nagrado — 500 rubljev. V Nadsonu so mnogi kritiki videli naslednika Puškinu in mladina ga je posebno čislala. Znamenit postati v tako mladih letih, v večni borbi s sredstvi za živen, seveda ni mogel, ali v literarni zgodovini pridobil si je za vselej častno mesto. Večnaja jemü pamjati! — Zanimljivo je to, da je mesec januar sploh nesrečen za rusko književnost: v januarju so umrli: Puškin, Gribjedov, Dostojevskij, Aksakov, Pisemskij in Nadson.

Dostojevskega »Běsi« izšli so te dni v francoskem prevodu pod zaglavjem: »Les possédés«, v Londonu pa se je pojavil roman Dostojevskega »Unizěnnije in oskorbennije« pod zaglavjem: »Injury and insult. Translated from the Russian by Frederick Whishaw. London 1886. pp. XII and 332 v 8. Tako se inostranci čimdalje bolj zanimajo za rusko književnost, in želeli bi le, da bi se ž njo seznanili i Slovenci. Naša misel je ta, naj bi prelagali iz ruskega na slovenski jezik to, kar bi ugajalo mladini in nižjemu stanu, to je ne debeli romani Dostojevskega, Turgeneva i drugih, katerih tisek bi stal mnogo. To govorimo zato, ker mislimo, da je čas, da se izobraženi Slovenci začno učiti ruski; naj bi si torej oskrbeli dobro rusko slovnico, da bi mogli čitati ruske pisatelje v izvorniku. Prevod, naj bo še tako dober, ne more biti nikoli jednak izvorniku. In naposled, kakor bi bilo smešno, ko bi Meklenburžan ne znal nemškega jezika ali Sicilijanec italijanskega, tako je smešno, ako Slovenec ne zna ruskega.

A. Mihajlov je jeden mlajših ruskih pisateljev, čegar romani so si hitro pridobili priznanje v Rusiji. Najnovejši njegov roman »Rodovina Abnoskov« preveden je tudi na nemški jezik in nemško občinstvo ga čita jako rado.

»Русна книга« za srpski, nemački, ruski i francuski razgovor. Pančevo 1886. Naklada knjižare Braće Jovanovića. Cijena 1 fl. 20 nov.

Čitateljem našim že znana prva letošnja izdaja Puškinovih spisov donesla je čistih 13.868 rubljev, kateri so se obrestonosno naložili pod naslovom Puškinske zaklade za podporo obubožanih pisateljev. Natisnilo se je bilo 100.000 iztisov. — Sedaj se prireja zopet nova izdaja za isto nisko ceno.

Tudi pri nas Slovincih je bila do zdaj navada, da smo največ prelagali iz nemške književnosti. Zlasti spisi in knjižice za otroke so obično prevodi iz nemške književnosti. Zakaj pa ne prevajamo iz ruščine? Najboljši ruski pisatelji, V. M. Nemirovič-Dančenko, J. D. Bělov, A. V. Kruglov, S. G. Frug in drugi, pišejo poleg romanov in novel mnogo za otroke; »Greh Ivana Ivanoviča od V. S. Solovjeva bil bi na ponos vsaki evropski književnosti. Zakaj torej ne bi prevajali od Rusov? Knjižgarna M. O. Volfa v Petrogradu izdaje specialno knjige za deco. Slovenski izdajatelji in pedagogi! obrnite se na iztok, od koder rumeno solnce izhaja.

Prevodi iz ruske književnosti so zdaj na prvem mestu v vseh književnostih evropskih, tako posebno v francoski. Iz spisov grofa Leva Tolstega preloženo je v poslednji dobi: »La mort d' Ivan Iliitch«, »Les deux houssards«, »Les contes enfantines«; omeniti nam je, da je Tolstoj dovolil vsakemu tiskarju, da sme tiskati njegove spise, takisto jih sme prelagati vsakdo. Tako dela samo Slovan. Iz spisov Ščedrina: »Les messieurs Golovleff« in »Scènes satiriques«, Aksakova: »Chronique de famille«, »Le petit fils de Bagroff«; Uspenskega: »Les nouvelles« in »Les dernières nouvelles«; Rešetnikova: »Les Podlipovtji«; Grigoroviča: »L enfant en caoutchouc«, »Les deux généraux«, »Les émigrants«; Garšina: »Atalea princeps. — Turgeneva roman »V predvečer« (»Un bulgare«) izšel je že v drugi izdaji. Tolstega »Vojna in mir« izšlo je v Parizu peto izdanje, »Ana Karenina« v četrtem »Kozaki« v drugem izdanju. Poleg Halpérinovih prevodov omeniti nam je prevodov iz Tolstega od E. Tsakne, ki so izšli v »Nouvelle librairie parisienne«, in to so: »Smrt Ivana Iljiča«, »Holstomer« in »Polikuška«. Koliko uspeha ima Tolstoj na Francoskem, dokaz je temu to, da sta prvi knjigi bili razprodani še pred izdajo, to je predno sta prišli izpod tiska, na navadno oznanilo v »Journal de la librairie«.

Gosp. Alfred L. Hardy, znani angleški pisatelj, ki neutrudno seznanja svoje rojake s političnimi in književnimi težnjami slovanskimi, priobčil je zadnji čas toliko stvari o Slovanih, da nam ni moči navajati vsega posebe. Alfred L. Hardy priobčuje svoje spise o Slovanih navadno v listih »The academy, a weekly review of literature, science and art« in »The journal of the international arbitration and peace association«. V prvem listu priobčil je nedavno životopis J. Vege, po Kaučićevem izvorniku, a v drugem pa članek: »Some New Friends (i.e. of Peace) in Austria.« Res diviti se moramo ustrajnosti in marljivosti, s katero opazuje naše slovanske odnošaje, in mi bi morali takisto z isto pazljivostjo zaznamovati vse, kar piše o nas g. Hardy. Zanimljivo je

vsekakor zvedeti, kako se je g. Hardy naučil slovenski in hrvaškosrbski jezik. Naučiti se ga seveda ni mogel v šoli, zato se ga je učil iz Sketove slovnice, iz neke francoskosrbske slovnice in Vukovega slovarja, torej s pomočjo slovenske slovnice in srbskega slovarja naučil se je g. Hardy popolnoma slovenski in hrvaškosrbski, in sicer tako dobro, da čita in umeje vse knjige in časnike, pisane v slovenskem in hrvaškosrbskem jeziku. In vse to je dosegel samouk, brez vse pomoči. G. Hardy se je zanimal za jugoslovanske razmere, in da bi jih spoznal natanko, moral se je naučiti naš jezik. Ni se torej čuditi njegovim spisom, da so tako zanesljivi in verodostojni, ker mož zajema iz čistega vira. Da res zna naš jezik, naj priča to, da nam g. Hardy piše poleg angleških i slovenska pisma. Vse to navajamo samo zato, da vidijo naši čitatelji, kako lahko se človek nauči drugih jezikov, ako ima za to le količkaj resne volje in prave ljubezni. Mnogi Slovenec naučil bi se lahko z malo težavo katerega slovanskega jezika, ker ako se ga more naučiti Anglež, tim laže se ga nauči Slovan. Uzor ustrajnosti bodi nam g. Alfred L. Hardy.

»Kroatische Revue«, Berichte über sociale und literarische Verhältnisse der südslavischen Völker. 1886. Heft III & IV. Leop. Hartman's Verlag (Kugli & Deutsch.) Agram. Ta zvezek ima naslednjo vsebino: Kršnjavi: Entwurf eines Volksschulgesetzes für Kroatien und Slavonien; Kukuljević: Kampf der Kroaten mit den Mongolen und Tataren; Bojničić: Denkmäler des Mithras-Cultus in Kroatien mit 2 Illustrationen; Karić prof.: Geist und Gemüth der Serben im Königreiche Serbien; Vuković: Ueber den Zusammenhang zwischen den Erdbeben und der Ablenkung der Magnetnadel; Vukotinović: Touristische Skizzen.

V Belem Gradu deluje že tri leta arheološko društvo, katero priobčuje razprave in spise članov v svojem listu: »Starinar«. Ker ima društvo malo gmotne podpore, omejeno bode delovanje društva i nadalje na »Starinara«.

»Viesti družtva inžinira i arhitekta«, Godina VIII. Broj 1. — To je ime organu hrvaških inženirjev in arhitektov. »Viesti« izhajajo v Zagrebu. Broj 1. ima naslednjo vsebino: Hydrografičke in meteorološkičke uredbe u nadvojvodini Badenskoj; U godini 1887. izvesti se imajuće zemaljske gradjevine; Družtvene vesti.

M. P. Rozenheim, generalni podpolkovnik, slavni pesnik in pisatelj ruski, umrl je prošlega meseca v Petrogradu v 68. letu svoje dobe. Pokojnik bil je — dasi nemškega imena — vendar Slovan z dušo in telesom. To je pokazal osobito s svojim neutrudnim delovanjem v »Slavjanskem blagotvornem občestv«. kateremu najodličnejši člen je bil. Prihodnjega leta namerjali so Rusi proslaviti petdesetletnico njegovega slovstvenega delovanja.

V Levovem je književno društvo (predsednik vseučilišni profesor dr. Roman Pilat), katero bode izdalo vsa dela slavnega poljskega pesnika Adama Mickiewicza.

LISTNICA.

Gosp. Fr. K., trgovcu v Hercegovini. Drago nam je, da se nas tako iskreno spominjate. Vam in vsem rojakom našim srčen pozdrav!

G. Y. M. kleriku. Narodnega blaga, katero ste nam poslali, nismo še mogli do zdaj porabiti, in kdaj bomo mogli kaj tiskati, ne vemo. Storitve torej, kakor Vam drago. Nekatere so za tisek, a nekatere ne.

»SLOVAN« izhaja 5. in 20. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vse leto 5 gld., za polu leta 2 gld. 50 kr. in za četrt leta 1 gld. 25 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrt leta 1 gld. 15 kr.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 25 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravništvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu štev. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo.